RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 54.

Fredagen den 5 Maj.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 28 nästlidne April förda protokoll.

§ 2.

Upplästes ett så lydande sjukbetyg:

Att Ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr R. Ehrenborg, som en längre tid lidit af magkatarrh, hvartill nu äfven kommit blåskatarrh, måste för sin helsas återvinnande under minst fjorton dagars tid hålla sig i stillhet; intygas på aflagd embetsed och bekräftas: Så sant mig Gud hjelpe till lif och själ!

Kråk den 2 Maj 1876.

E. Tengstrand,
Prov. läkare.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 3;

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 70; och

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Utlåtande N:o 1.

§ 4.

Fortsattes föredragningen af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående antagande af det metriska mått- och vigtsystemet; hvarvid i ordningen förekom *Ang. det metriska mått- och vigtsystemet.*

Punkten 7.

Den bestämmelse, Utskottet här föreslagit, var så lydande:

"Förvarings- och transportkärl, som efter olika varors beskaffenhet erfordras af skiljaktigt innehåll, må, när så begäres, juste-

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts).

ras, så vida deras uppmätning kan ske med tillräcklig noggranhet; och skall dervid innehållet, uttryckt i liter, tydligt på kärlet angifvas. Om förvarings- och transportkärl anses i afseende å vigten, tillräckligt oföränderligt, må dess taravigt af justerare eller krönare bestämmas och på kärlet angifvas. Om justering af vedmått bestämmer Kongl. Maj:t."

Herr Helander yttrade: I förhoppning att, utan att bestämdt yrkande om ändring framställes, rättelse i förhållandet ändock kan vinnas, på sätt jag hoppas blir händelsen i några andra delar, önskar jag nu blott få upplysa derom, att det nu är stadgadt för transport- och förvaringskärl, som uppmätas med vatten, att innehållet skall uttryckas i kubikfot, hvaremot här föreslås att innehållet skall utsättas i *liter*. Då kubikfoten utgör 10 hela kannor, men litern endast är omkring 38 kubiktum, finner man deraf, och då kärl ofta förekomma innehållande 200 à 300 kannor, att, då innehållet skall utsättas i *liter*, mycket stora tal derigenom uppkomma, hvilka alltid äro svårare att använda och hvilka derjemte förorsaka större och onödigt besvär. Då således mången gång *liter* till flera hundratal skulle påstämplas dylikt kärl, men redan 100 liter motsvara en hektoliter, synes mig derföre föreslagna stadgandet vara något oegentligt, om ock visserligen det måste medgifvas att för små kärl det kunde gå an att påstämpla innehållet uttryckt i liter. Detta mål vunnes dock lika väl om det blefve föreskrifvet att använda *hektolitern*, ty lika väl som med uttrycket, t. ex. 2,79 hektoliter, menas 2 hektoliter och 79 liter, inser man att om det i stället stode 0,79 hektoliter, detta betydde 79 liter.

Vid en annan del i samma nu föredragna 7:de punkt måste jag ock göra en erinran. Der står nemligen att Kongl. Maj:t skulle förordna om justering af vedmått. Då emellertid Lag-Utskottet tillstyrkt och Riksdagen för sin del beslutat att vedmått icke böra finnas, hvilket Utskottet i sina motiv ock tydligen uttalar, så synes mig detta förslag om att Kongl. Maj:t ändå skulle förordna om justering af vedmått, icke stå väl tillsammans med nyssberörda fattade beslut. Det synes mig derföre som om punkten i denna del borde rättas; men jag vill icke nu härom framställa något yrkande, i förhoppning att någon ledamot af Utskottet skall finnas villig upplysa om anledningen till här anmärkta förhållande.

Grefve Sparre: Jag vill blott med anledning af den siste talarens anmärkning nämna att Lag-Utskottet visserligen icke sagt, att vedmått icke skall begagnas. Naturligtvis kommer ett sådant mått att erfordras och begagnas, men Utskottet har ansett att sättet för justeringen af dylika mått lämpligen bör öfverlemnas till Kongl. Maj:t att bestämma. I detta fall öfverensstämmer Utskottets förslag fullkomligt med den Norska lagen. Och med fästadt afseende på handeln brödrarikena emellan uti gränsprovinserna torde detta stadgande just vara det lämpligaste.

Herr Helander: Ehuru jag visserligen icke finner den för-

klaring, som Lag-Utskottets ordförande nu lemnat, för mig vara tillfyllestgörande, skall jag dock, på grund af den mig nu under hand meddelade upplysningen, att Medkammaren bifallit punkten oförändrad, icke framställa något ändringsförslag.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets förslag.

Beträffande vidare öfvergången från det gamla systemet till det nya, hade Utskottet föreslagit Riksdagen att godkänna följande föreskrifter:

a) Intilldess nya Rikslikare hinna anskaffas, skola såsom Rikslikare användas, för längdmåttet den messingsstång och för vigten den kilogramvigt af platina, som på Svenska statens bekostnad år 1867 anskaffades i Paris.

b) Från början af år 1883 må inga andra mått och vigter justeras än de, som äro inrättade efter den blifvande nya stadgan om mått och vigt.

c) Hädanefter och intill början af år 1883 må det vara tillåtet att justera efter metersystemet inrättade mätstockar och mätskalor, å hvilka indelningar efter nu gällande fot och dess delar jemväl äro anbragta.

d) Innehafvare af nu gällande mått och vigter vare ej skyldig att under år 1882 låta dessa omjusteras i annat fall än att anmärkning mot deras rigtighet förekommit.

e) Från början af år 1879 och intill början af år 1883 må hvar och en enskild kunna i handel och rörelse använda, efter eget godtfinnande, de hittills gällande eller de nya måtten och vigterna dock så att, då antingen aflemnare eller mottagare af varor sådant fordrar, nu gällande mått och vigter skola begagnas.

f) För åren 1881 och 1882 skola de årliga markegångstaxorna äfvensom alla taxor och förordningar rörande varor och effekter samt afhandlingar mellan enskilda och statens myndigheter upptaga både gamla och nya måttet och vigten.

g) Från början af år 1881 eller tidigare, om så lämpligen ske kan, skall det nya mått- och vigtsystemet uteslutande användas vid tull- och postverken samt vid jernvägstrafiken i riket.

h) För landtmäteriförrättningar skall det nya längd- och ytmåttets tillämpning taga sin början med 1881 års ingång; dock åligge landtmätare från nämnda tid och intilldess annorlunda varder förordnadt, att uti ego- och delningsbeskrifningar införa i särskilda kolumner jordområdenas innehåll, uttryckta icke allenast i det nya ytmåttet utan äfven i tunnland och kappland, eller, der delegarne så önska, i ref och stänger.

i) Med undantag för hvad under *h* sagdt är, må från den 1 Januari 1883 i Kronans räkenskaper och förhandlingar endast det nya mått- och vigtsystemet användas; och vid nämnda års början skall den nya stadgan jemväl i allt öfrigt träda i full verkställighet.

Mot hvad sålunda blifvit hemställdt, var reservation inom Utskottet afgifven af Herr *Ribbing*, med hvilken Herrar *Lyth*, *Nils*

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Pettersson och *Lindgren* instämt, och som för sin del tillstyrkt en förlängning af öfvergångstiden, så att metersystemet först från och med år 1889 måtte blifva i riket ensamt gällande; varande de ändringar i afseende på årtalen, hvilka i följd af denna bestämmelse, derest den blefve af Riksdagen beslutad, borde uti åtskilliga af ofvanstående moment iakttagas, jemväl af reservanten föreslagna.

Sedan nu först föredragning skett af *mom. a*, blef det deri framstälda förslaget bifallet.

Rörande den föreskrift, Utskottet i *mom. b* föreslagit, uppstod öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr Lyth: Om man också å ena sidan måste medgifva, att den af Riksdagen nu beslutade förändring rörande det system för mått och vigt, som i vårt land framdeles skall användas, blir till stort gagn i synnerhet för stadsbefolkningen och säkerligen äfven skall bidraga att lätta samfärdseln med grannländerna, så är det å andra sidan lika säkert, att tillämpningen af de nya bestämmelserna på landsbygden skall låta vänta på sig ganska länge. Det blir först våra barn, som få komma in i det metriska systemets förlofvade land, men vi, som nu bygga och bo på landsbygden, få fortfarande vandra i öknen, kanske lika många år som Israels barn. Under sådant förhållande må det tillåtas mig yrka, att åtminstone något längre tid unnas oss till öfvergångstid, än som blifvit af regeringen föreslaget och af Utskottet tillstyrkt, och derföre är det som jag jemte två andra af denna Kammares ledamöter inom Lag-Utskottet instämt uti Herr Ribbings reservation angående tidsbestämmelserna för det nya systemets införande. Enligt Kongl. Maj:ts proposition och Lag-Utskottets förslag skall tillämpningen börja redan 1879 och ovilkorligen ega rum 1883. Detta synes mig vara en alltför kort öfvergångstid, då som sagdt landsbygdens invånare icke kunna dessförinnan sätta sig in i det nya. Ett undanskjutande af tillämpningen ytterligare några år skulle derföre vara för oss kärkommet och torde i intet afseende kunna inverka skadligt på annat håll, ty de, som varmast ifra för reformens genomförande, kunna ju redan före det nya systemets definitiva tillämpning begagna detsamma så mycket de behaga. Under tiden hinner landtbefolkningen vänja sig vid de nya mått- och vigtbestämmelserna. De gamla vilja och kunna icke sjelfva gripa sig an med att inhemta nödig kunskap uti metersystemet, utan blir det väl barnen, som från skolan hemföra kunskapen derom och lära de gamle. Dertill erfordras längre tid än Lag-Utskottet velat anslå.

Jag vill jemväl fästa uppmärksamheten på en annan sida af saken — nemligen kostnaden för reformens genomförande. Kammaren var för några dagar sedan ganska njugg mot de enskilda jernvägarne och ville icke ens medgifva att staten till förmån för dessa enskilda företag skulle göra en ränteförlust af några hundra tusen årligen, men här åter står Kammaren färdig att besluta en ganska känbar utgift både för det allmänna och för den enskilde.

Kostnaderna för ifrågavarande reform i vårt mått- och vigtsystem torde nemligen komma att uppgå till flera millioner. Sådant kallar jag att sila mygg och svälja kameler. Jag önskar för min del att denna kostnad fördelas på flera år och att det ställes så, att det dröjer en längre tid, innan hvar och en behöfver skaffa sig de nya måtten och vigterna. Ett uppskof skadar ingen, men medför den nyttan, att de, som icke vilja eller kunna begagna det nya systemet, icke blifva ansedda såsom lagbrytare.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Jag skulle derföre önska att få tidpunkten för det metriska mått- och vigtsystemets ovilkorliga tillämpning uppskjuten en längre tid, t. ex. till år 1900, men då det torde blifva svårt att genomdrifva ett sådant förslag, så har jag inskränkt mig att instämma uti Herr Ribbings reservation, i syfte att öfvergångstiden utsträckes till år 1889.

Häruti förenade sig Herrar *Jonas Jonasson* i Gullaboås, *Nils Pettersson*, *Jöns Pehrsson*, *Pehr Larsson*, *Sam. Johnson*, *Pehr Nilsson* i Vittjerf, *Magni*, *Magnus Andersson* och *Lars Johan Larsson*.

Grefve Sparre: Då den af Riksdagen nu beslutade reformen i vårt mått- och vigtsystem otvifvelaktigt kommer att medföra ett visst obehag i så väl det allmänna som det enskilda lifvet, innan man hunnit sätta sig in i systemet, finner jag framställningen från dem, som hyst tvekan om hela systemets ändamålsenlighet, om undanskjutande af den föreslagna tidpunkten för systemets obligatoriska tillämpning för min del så billig, att jag gerna skulle gå in på deras begäran om jag trodde, att någonting dermed vunnes. Men, mine herrar, såsom jag förut så många gånger i fråga om detta ämne yttrat, det är fullkomligt likgiltigt antingen vi såsom slutpunkt bestämma år 1883, 1889 eller 1899 — ingen af oss sätter sig i alla fall in i det nya systemet förrän strax innan det skall tillämpas; ty icke komma vi att göra några förstudier deri. Vill man således ovilkorligen undvika det lilla obehaget, som är förenadt med att lära sig det nya, då är det bäst att bestämma tiden för dess tillämpning så långt bort, att man kan antaga, att vi som nu befinna oss här, hafva upphört att lefva och verka. Skola vi åter tänka på att kunna sätta oss in i de nya förhållandena och få godt deraf ännu medan vi äro med här i lifvet, då är det klokast, att vi underkasta oss den nämnda olägenheten af sjelfva inlärandet så godt först som sist. Jag kan för öfrigt icke föreställa mig det vara så oerhördt svårt att lära sig tillämpningen af metersystemet. Deremot äro alltid olägenheter och svårigheter oskiljaktiga under öfvergångstiden, då, såsom den siste ärade talaren omnämnde, flera olika slags system skulle användas.

Att man valt året 1883 till tidpunkt för det nya systemets tillämpning har sin orsak i det antagandet, att man ungefärligen vid samma tid i Norge skall vara färdig med tillämpning af enahanda förändring der, samt att jemväl samtidigt den i Norge un-

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

der byggnad varande jernväg, som ytterligare skall förstärka sambandet mellan de begge brödrarikena, skall vara öppnad.

Jag tillstyrker för min del bifall till Lag-Utskottets hemställan i denna del.

Herr C. I. Bengtsson: Då jag motsatt mig den förevarande förändringen, är det naturligt, att jag i likhet med herr Lyth helst önskade att dess genomförande uppskötes till år 1900. Då kunde man få litet tid på sig. Men som ett dylikt förslag väl har endast ringa, om ens någon utsigt till framgång här i Kammaren, så får jag nöja mig med att yrka, det årtalet 1889 måtte bestämmas såsom tidpunkt för det nya systemets införande.

Herr von Geyer: Då Kongl. Maj:ts proposition i förevarande ämne skulle remitteras till Lag-Utskottet, hade jag ordet och utvecklade dervid de skäl, hvarpå jag grundade min förhoppning, att denna stora fråga skulle vinna Riksdagens bifall. Af denna anledning deltog jag icke i den diskussion, som föregick Kammarens beslut om det metriska systemets införande här i landet, med många endast glädjande mig deråt och hysande stora förhoppningar om dess framtida nytta. Nu gäller det att bestämma tiden när detta införande skall ega rum, och jag kan icke nog framhålla huru vigtigt jag anser det vara, att Kamrarne äfven härutinnan liksom i fråga om sjelfva systemets beslutande komma öfverens. I motsatt fall kan jag icke tolka gårdagens beslut på annat sätt, än att Riksdagen antagit systemet, men med den reservation, att det aldrig skall tillämpas. Med ett ord, mig synes som om frågan, i fall Kamrarne icke kunna öfverenskomma om beslutets ovilkorliga tillämpning, måste anses hafva förfallit.

Jag vet icke, och någon upplysning i detta fall har jag icke heller lyckats erhålla, men jag föreställer mig, att regeringen icke utan orsak, som skall hafva sitt stora inflytande på förändringens fruktbargörande, bestämt sig för årtalet 1883, och att det således icke är gripet ur luften. Icke heller kan man påstå att en öfvergångsperiod, som belöper sig till 7 år, är för liten. Man har således nära nog lika lång tid att lära sig metersystemet, som en yngling har sig tillmätt att genomgå ett högre elementarläroverk, under hvilken tid han dock har långt flera ämnen att inhemta.

I antagandet af detta system ligger, såsom sagdt, så mycken anledning till glädjande förhoppningar för framtiden, att det i sanning vore beklagligt, om genom en strid om tiden för systemets tillämpning beslutet om sjelfva införandet blefve omintetgjordt. Hvad den här af reservanterne i detta afseende föreslagna siffran 1889 vidkommer, så är det icke möjligt att försvara densamma. Den har i detta fall icke större valör än 1883, och ingen annan siffra har det heller, såvida icke den är baserad på något förhållande, som har en stor inverkan på sjelfva grunden för förslagets framläggande.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag om bestämmande af

tidpunkten till år 1883. och jag skulle för min del mycket beklaga, om några strider uppstode rörande denna siffra.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Herr Key: Det må visst vara sant, såsom här blifvit antydt, att man "bör göra pinan kort" och taga det nya systemet hellre förr än senare, ty när förändringen är beslutad i princip, bör den äfven tillämpas så snart ske kan, men jag anser ändock, att man icke skall se öfver axeln de betänkligheter, som möta vid ett för hastigt genomförande af detta förslag. Systemet bör få tid att växa in hos folket, gå in i dess uppfattning och föreställningssätt, och detta sker bäst och lugnast, om än mera långsamt, genom folkskolorna och ungdomens inlärande af systemet i dessa skolor. Dertill åtgår en längre tid, det är sant, men om man äfven kallar en dylik tveksamhet för undfallenhet för en fördom, så måste denna fördom i allt fall vara berättigad att respekteras, då den hyses af ett så öfvervägande stort antal, som folket på landsbygden. Der skall undras nog ändå öfver denna stora förändring, hvarom man hittills haft ingen eller ringa kunskap och för hvars berättigande man ej förmår att göra sig reda. Jag tror det vara särdeles önskvärdt, att man gör öfvergången så litet brydsam och så litet våldsam som möjligt. För min del är jag således mycket böjd för att ingå på en längre öfvergångstid och jag ber att i detta hänseende få instämma i Herr Lyths yrkande. Jag tror icke heller att frågan kan på detta sätt komma i någon svår belägenhet, ty då Första Kammaren redan antagit år 1883 såsom tidpunkten för den obligatoriska tillämpningen af metersystemet, så skulle Lag-Utskottet, om Andra Kammaren såsom sådan tidpunkt antager år 1889, uti ett sammanjemkningsförslag, såsom jag förmodar, mycket väl kunna föreslå tidens bestämmande till år 1886, eller jemnt tio år härefter. Ett sådant förslag kommer troligen att accepteras af begge Kamrarne.

Jag har förskaffat mig den i Norge antagna lagen om metersystemet, och denna innehåller i 35 § följande: "Fra den tid, som Kongen nærmere bestemmer, dog ikke tidligere end 3 Aar efter at nærværende Lov er udkommen, skal metrisk Maal og Vegt udelukkende benyttes ved alle Beregninger af Told og andre offentlige Afgifter og Taxter.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Tre Aar derefter maa ved Kjöb og Salg af Varer og ved Afgjörelse af Afgifter eller andre Forpligtelser under straf som for Benyttelse af ujusteret Maal og Vegt bestemt, icke anvendes andet Maal og Vegt end det metriske, saaledes som samme i nærværende Lov er foreskrevet."

Jag har mig icke bekant, att Kongl. Maj:t ännu bestämt tiden för Norge. Lagen är promulgerad den 22 Maj 1875, och Kongl. Maj:t har sig obetaget, enligt denna lag, att tre år efter dess utfärdande, d. v. s. tre år efter den 22 Maj 1875, när han vill, bestämma tiden för lagens tillämpning och kan följaktligen stadga samma tid för Norge, som nu blir bestämd för Sverige.

Jag tror det skulle vara nyttigt för båda folken att få någon

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

besinningstid eller, rättare sagdt, någon tid för att inlära systemet och få det in i allmänhetens uppfattning. Dertill tror jag tio år icke vara för mycket. Jag får derföre ansluta mig till det förslag, som Herr Lyth framstält, och hoppas, att Lag-Utskottet inkommer med ett sammanjemkningsförslag.

Med Herr Key instämde Herr *Johan Jönsson.*

Herr Philipsosn: Jag vill så mycket hellre instämma med den siste ärade talaren, som jag inom Lag-Utskottet deltog i ett der fattadt preliminärt beslut att tillstyrka en förlängning af den af Kongl. Maj:t föreslagna tiden eller rättare de föreslagna *tiderna* för det metriska systemets obligatoriska tillämpning, så mycket mera som detta beslut fattades af Lag-Utskottet med den ganska betydande majoriteten af 11 röster mot 4. Beslutet var, såsom jag nämnde, dock endast preliminärt, och således icke bindande, hvarföre jag tror att Utskottet var i sin goda rätt, då det vid ett senare tillfälle frånträdde detsamma. Ehuru jag för min del icke biträdt reservationen i denna del, finner jag mig dock oförhindrad att fullfölja den tankegång, som först föresväfvat mig i detta afseende helst denna Kammare med en icke särdeles stor majoritet nu antagit det metriska systemets införande, och många af dem som röstade för dess antagande på förhand förklarade, att de förbehöllo sig rättigheten att rösta för en längre öfvergångstid än den af Kongl. Maj:t föreslagna.

Ur praktisk synpunkt anser jag dessutom denna fråga vara af ringa vigt. Jag ber nemligen få fästa Kammarens uppmärksamhet på momenten g och h. Om dessa, mot hvilka ingen reserverat sig, blifva oförändrade antagna, så skall redan "från början af år 1881 eller tidigare, om så lämpligen ske kan, det nya mått- och vigtsystemet uteslutande användas vid tull- och postverken samt vid jernvägstrafiken i riket.

Äfvenså skall för landtmäteriförrättningar det nya längd- och ytmåttets tillämpning taga sin början med 1881 års ingång; dock att det åligger landtmätare, från nämnda tid och intilldess annorlunda varder förordnadt, att uti ego- och delningsbeskrifningar införa i särskilda kolumner jordområdenas innehåll, uttryckta icke allenast i det nya ytmåttet, utan äfven i tunnland och kappland eller, der delegarne så önska i ref och stänger.

Man får således redan på förhand en ganska vidsträckt tillämpning och kännedom om det nya systemet, och skulle det befinnas att allmänheten genom införande af upplysningar om systemet i almanachorna eller på annat sätt tidigare än man väntat erhåller kunskap derom, så ser jag intet som hindrar att Kongl. Maj:t på gjorda framställningar från en kommande Riksdag kan påbjuda dess obligatoriska införande förr än ämnadt varit.

Jag vill så mycket hellre gå in på reservanternes förslag, som, enligt hvad Herr Key antydt, Lag-Utskottet bör kunna åstadkomma en sammanjemkning af de båda Kamrarnes beslut, hvarigenom tiden för systemets obligatoriska införande möjligen kan

blifva bestämd till något år mellan 1883 och 1889, och skulle det sålunda komma att dröja några år mer, så lärer detta väl icke vara af mycken betydelse i en nations lif, synnerligast som man genom en sådan prolongation blir i tillfälle att något lugna dem, som äro emot hela förslaget.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Jag får på dessa skäl yrka bifall till reservanternes förslag.

Herr *Anders Andersson* i Smedbyn förenade sig med Herr Philipsson.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Oaktadt jag icke motsatt mig det nya systemets införande, kan jag dock icke annat än instämma i den förste talarens yrkande om förlängd tid för dess obligatoriska införande. Jag anser att detta system bör inläras af den yngre generationen i folkskolorna innan det börjar tillämpas och att sådant vore så väl nyttigt som fördelaktigt. Som man ser kommer tillämpningen att ske tidigare vid tull- och postverken samt vid jernvägstrafiken äfvensom vid landtmäteriet. Men detta tror jag icke kan skada, i synnerhet som, hvad beträffar landtmäteriet, landtmätare skall vara skyldig att fortfarande i ego- och delningsbeskrifningar införa i särskilda kolumner jordområdenas innehåll, uttryckta icke allenast i det nya ytmåttet, utan äfven i tunnland och kappland eller, der delegarne så önska, i ref och stänger; ty härigenom tränger systemet sig så småningom in i folkets medvetande.

För min del yrkar jag bifall till Herr Ribbings reservation.

Herr Helander: Jag har icke föreställt mig annat, än att det skulle erfordras några år innan full tillämpning af det nya mått- och vigtsystemet borde följa, ehuru jag visserligen sväfvade i ovisshet om huru många dessa år borde blifva. I någon mån är jag derom ännu osäker, emedan i viss grad bestämmelsen uti ifrågavarande fall måste blifva godtycklig. Jag har dock försökt att så långt som möjligt varit undanrödja ovissheten. Då under sistlidne riksdag helt hastigt och oförmodadt fråga väcktes om metersystemets införande, uppgjorde jag åtskilliga tabeller, för att, utöfver den kännedom jag hade om detta system, söka skaffa mig tillräckliga jemförelsepunkter uti hela högre tal emellan detta system och vårt eget, enär, såsom bekant, enheterna och deras närmaste mångfalder och underafdelningar icke kunna vid förvandling uttryckas annorlunda än med tillfogade decimaler. När sedermera Riksdagen beslöt den underdåniga skrifvelsen, borde jag med säkerhet kunnat förutse, att metersystemet verkligen skulle blifva antaget, hvarför jag beslöt mig för att, med anlitande af de redan gjorda uträkningarne, uppgöra fullständiga tabeller, utvisande förvandlingen för så väl vårt redan afskaffade äldre system och det nu gällande, till metersystemet, som tvärtom; men som dessa många och minutiösa tabeller icke i anseende till utförligheten, för det dagliga behofvet, eller i den vanliga rörelsen kunde nödvändigtvis behöfvas, uppgjorde och uträknade jag tillika

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

andra, af mindre omfång, för att söka få klart för mig hvad som kunde för det dagliga behofvet göra till fyllest. Härmed har jag hufvudsakligen under nu förgångna vinter varit sysselsatt, i tanke att detta skulle vara mig nyttigt för att närmare kunna bedöma frågan om huru lång tid som kunde behöfvas för öfvergången till metersystemet. Dessa tabellverk äro här tillgängliga för dem som af desamma vilja taga kännedom. Detta arbete har åtminstone gjort det för mig tydligt, att många år icke erfordras för att komma till full tillämpning. Redan i förra plenum erinrade jag derom, att sjelfva räkneoperationen för förvandlingen nu icke är någon annan än som användes vid förra ombytet af mått- och vigtsystem, då jag nemligen måste förutsätta, att fortfarande, likasom då, någon kännedom om decimalbråkräkning finnes. För att i möjligaste måtto undvika äfven denna, kan man söka sig till de hela högre talen, som jag nyss omnämnde, och som i jemförelsetabellen återfinnas, och man räknar sig då än lättare till förhållandet. Då man t. ex. känner, att 39 tunnor för lakegods (48 kannor = 1 tunna) jemnt motsvara 49 hektoliter, att 30 tunnor löst mål (56 kannor = 1 tunna) helt nära svara emot 44 hektoliter och att 20 tunnor fast mål (63 kannor = 1 tunna) i det närmaste utgöra 33 hektoliter, finner man huru enkelt det i sjelfva verket är att göra förvandlingen. Med exempel från öfriga mått- och vigtafdelningar skall jag ej besvära Kammaren. Lägg härtill att, förutom benämningarna å enheterna i de fyra afdelningarna, öfriga främmande benämningar, som komma till användning, äro högst få, så bör detta stadga omdömet i en fråga, som nu föreligger till afgörande. Då jag tillika är af samma mening, som den Grefve Sparre uttalat, att det nemligen sannolikt blir förhållandet, att flertalet af landets invånare icke bryr sig om att förr än på sista tiden, då det är oundvikligt, sätta sig in i det nya systemet, synes deraf, som skulle något egentligt gagn af utsträckt tid för öfvergången icke vara att förvänta. Allt detta oaktadt, vill jag likväl tillägga, att jag visst icke skall påyrka votering för frågans afgörande, om det ock är min mening, att Utskottets förslag borde bifallas oförändradt.

Herr Anders Svensson: Då jag har den uppfattning, att antagandet af detta system kommer att medföra en mängd svårigheter af mångahanda slag, större än vi nu kunna beräkna, så är det klart att jag önskar, att öfvergångstiden blifver så lång som möjligt.

En annan talare har önskat att tiden måtte framskjutas till år 1900. För min del skulle jag helst se, att systemets ovilkorliga efterlefnad blefve uppskjuten ända till år 2000. Då jag naturligtvis för det närvarande icke kan hoppas något sådant, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till reservanternes förslag.

Herr Danielsson: Äfven jag var en ibland dem, som i sin mån sökte förekomma det beslut, genom hvilket Kammaren härom-

dagen lemnade sitt bifall åt det af Utskottet uti första punkten af dess föreliggande utlåtande framstälda förslag. Det är sålunda klart, att jag nu önskar att öfvergångstiden från det gamla till det nya systemet måtte blifva så lång som möjligt. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att i händelse det af Herr Lyth framstälda yrkande nu blir af Kammaren bifallet, kan icke det slutliga resultatet blifva antagande af reservanternes förslag. Det tillkommer nemligen Lag-Utskottet att sammanjemka Första Kammarens beslut med Andra Kammarens, i händelse dessa utfalla olika. Nu innehåller emellertid Utskottets, af Första Kammaren bifallna förslag, att öfvergångstiden skulle räcka 7 år, hvaremot, som kändt är, reservanterne föreslagit tiden till 12 år. Om sammanjemkning härom komme att ske, utgör medeltiden häraf 9 ½ år. Är det således Kammarens mening, att få den af reservanterne föreslagna tiden af 12 år att blifva antagen, torde berörda siffra numera böra sättas något högre, så att Lag-Utskottet vid en blifvande sammanjemkning kan få tiden till 12 år. Med anledning häraf yrkar jag, att den i reservationen förekommande siffran 1889 måtte förändras till 1893; ty i händelse reservationen blefve antagen med denna förändring, skulle vid en sammanjemkning resultatet blifva, att öfvergångstiden blefve bestämd till 12 år, då jag nemligen antager, att Lag-Utskottet komme att gå en medelväg emellan båda Kamrarnes beslut.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Herr Berg: Ehuru jag för min del icke tror, att nödvändigheten påkallar en alltför lång utsträckning af den tid, efter hvars utgång ifrågavarande författning ovilkorligen skall tillämpas, och ehuru jag jemväl är öfvertygad derom, att de, hvilka icke förut ega kännedom om det nya metersystemet, icke komma att under den tid, som förflyter till dess lagen träder i full verksamhet, sysselsätta sig med inlärande af systemet, utan uppskjuta detta till dess sjelfva tillämpningen deraf ifrågakommer, vill det likväl synas mig icke heller vara skäl att motsätta sig de önskningar, som i frågan uttalats af de representanter, hvilka talat mot förslaget, och jemväl af en del bland dem, hvilka uppträdt för detsamma, att nemligen öfvergångstiden måtte blifva något mera utsträckt än Utskottet föreslagit. Af detta skäl instämmer jag uti det af Herr Lyth framstälda yrkande.

Å andra sidan torde det icke heller vara fullt lämpligt, att Kammaren utsträcker tiden ännu längre, enär detta skulle i det närmaste se ut, som om man ville taga tillbaka ett en gång fattadt beslut.

Herr Jöns Pehrsson: Då jag instämmer uti det af Herr Lyth framstälda yrkande, är det klart, att jag gerna kunde låta dervid förblifva. Men med anledning af ett par ärade talares påståenden, att hela detta nu antagna förslag komme att förfalla, derest vi icke nu antoge Utskottets förslag, ber jag att få i minnet återkalla, hurusom det rätt ofta inträffat, att vederbörande

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Utskott framlagt för den ena Kammaren ett förslag om att, med frånträdande af sitt i en fråga fattade beslut, biträda Medkammarens beslut i samma fråga. Om nu Kammaren beslutar i öfverensstämmelse med reservationens innehåll, så hoppas jag, att Medkammaren och de, hvilka ifrat för förslagets antagande, icke må bruka sin makt derhän, att de söka alltför brådstörtadt införa förslaget såsom ovilkorligen gällande. Efter mitt förmenande är förslagets antagande den största olycka, som drabbat Sverige efter det nya statsskickets införande. Ty det icke allenast medför en rubbning i det enskilda lifvets alla förhållanden, utan har tillika, att jag så må uttrycka mig, beröfvat oss en stor del af vår nationalitet. Det innehåller nemligen icke ett enda svenskt ord, och icke heller finnes deruti en pinal af vare sig mått, mål eller vigt af beskaffenhet att kunna gagnas, att en jemförelse dermed kan anställas emellan det gamla och det nya systemet. Det enda skäl, man kan med något fog åberopa, är att det kommer att förskaffa en del personer inkomster genom det arbete, de derigenom erhålla att tillverka nytt, då intet af det gamla vigt, mått eller mål kan begagnas. Att landtmätare, som äfven äro justerare, ifra för förslaget är ursäktligt; men att våra landtmän äro sådana ljushufvuden, förstår jag icke. Mig synes, att man åtminstone borde gå så långt, att man lemnade folk i frihet att begagna sig af det gamla eller nya systemet efter eget godtfinnande, ty detta torde icke vara för mycket begärdt. För min del skulle jag således helst vilja hafva bort första raden af mom. e, så att lydelsen blefve: "hvar och en enskild må kunna i handel och rörelse använda, efter eget godtfinnande, de hittills gällande eller de nya måtten och vigterna o. s. v." Det torde emellertid numera icke löna mödan att tala i saken, men jag ber herrarne likväl att icke gå för våldsamt till väga med det nya systemets införande till ovilkorlig efterrättelse.

Jag har emellertid intet annat yrkande att framställa, än det, hvari jag nyss instämt.

Herr Ola Månsson: Af Kammarens protokoll för i förgår framgår, att jag icke medverkade till det beslut, som då fattades i meterfrågan, och det torde derföre icke förefalla någon underligt, om jag icke heller nu vill påskynda tillämpningen af det antagna systemet. Den talare, som nu i dag öppnade diskussionen härom, yttrade, att vi skulle liksom fordom Israels barn få vandra en lång tid i mörker, innan vi kommo fram till metersystemets förlofvade land. Jag för min del tror att, likasom 40 år för nämnda folk åtgick på vandring i öknen, äfven vi behöfva en lika lång öfvergångstid för att blifva beredda för systemets tillämpning i allmänhet. Dock lära väl de som frambringat detta beslut, och vid synrandens fjerran i perspektiv se det förlofvade landet, för sig anse pröfningstiden vara för lång med 40 år, och då en annan omständighet i viss mån dertill lemnar anledning, synes det mig, som det icke skulle vara olämpligt att be-

stämma tiden till år 1900, då vi liktidigt med högtidlighållandet af början af det tjugonde århundradet efter den kristna tidräkningen, äfven kunde få osökt anledning äfven fira en fest med anledning af metersystemets införande i vårt land.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Jag yrkar derföre att tiden bestämmes till år ett tusen nio hundra.

Herr *Hans Andersson* i Bringåsen instämde uti Herr Ola Månssons yttrande.

Herr Carl Aron Jönsson: Som jag icke yttrade mig, när frågan om metersystemets antagande var före, ber jag att nu få tillkännagifva, att jag tillhörde de 71 enfaldige inom Kammaren, som ansågo det vara hvarken nödigt eller nyttigt att få detta system infördt. Nu har jag hört att flera af dem, som ifrigast påyrkade systemets införande, vilja hafva tiden, efter hvilken detsamma skulle börja att tillämpas, mer eller mindre utsträckt. Jag kan icke finna det ringaste skäl derför. Ty om det verkligen, såsom dessa herrar förmenade, är för landet både nödvändigt och nyttigt att metersystemet blifvit infördt, hvarföre böra vi då icke med det allra första börja att tillämpa detsamma. Mig förefaller det, som, i händelse detta system är så särdeles förträffligt och om det, såsom en talare på malmöbänken uttryckte sig, skulle hafva varit rent af vådligt för landet, om icke systemet blifvit antaget, vi icke böra uppskjuta med dess tillämpande, utan ju förr dess hellre börja dermed. Detta påyrkande att för en längre tid uppskjuta systemets tillämpande har mycken likhet med något, som härom dagen egde rum inom Kammaren. Vi beviljade då 10 millioner kronor att användas till låneunderstöd åt enskilda jernvägsföretag, men när frågan blef om vilkoren, hvarunder dylikt understöd skulle få åtnjutas, uppstälde man sådana, som voro nära nog oantagliga. Ungefär sådant är äfven nu förhållandet. Sedan man antagit systemet, vill man så länge dröja med dess tillämpning, att det snart sagdt kan sägas, att någon sådan aldrig kommer i fråga. Jag har icke en så stark blick för framtiden, som dessa herrar, hvilka påyrkade metersystemets införande, men jag har min blick fästad på det förflutna, och det visar mig att vi aldrig någon längre tid fått behålla ett antaget system, utan måst låta detta lemna rum för ett annat. Och det skulle ju kunna inträffa, att i en icke så aflägsen framtid vi beslutade oss för att antaga ett nytt system, t. ex. det engelska. England är ett land, med hvilket vi stå i nära beröring, och jag skulle icke alls hålla det för otroligt, att det väcktes fråga om införandet af det system, som begagnas i detta land. Min åsigt är således den att vi ju förr dess hellre skola börja med systemets tillämpning, men jag skall dock icke göra något särskildt yrkande.

Herr Aug. Pettersson: Då frågan om metersystemets antagande häromdagen afgjordes, tillhörde jag minoriteten. Beträffande den nu föreliggande frågan, anser jag att den tid, från

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

hvilken systemets tillämpning skall taga sin början, bör framskjutas något längre än Utskottet föreslagit. Ty, på sätt af flere föregående talare blifvit påpekadt, torde det behöfvas en ganska lång tid innan folket hunnit bereda sig på systemets användande och lära sig de många i detsamma förekommande utländska namnen, och det torde vara dess mera behöfligt, som för det nya systemet och det, hvilket vi nu begagna, icke finnes, vare sig i fråga om längd, rymd eller tyngd, någon gemensam enhetspunkt, som kunde lätta öfvergången från det ena till det andra. Jag får fördenskull förena mig med Herr Danielsson om hans förslag att, för den händelse ett sammanjemkningsförslag, till följd deraf att begge Kamrarne stannade i olika beslut, kommer till stånd, vi bestämma tiden sådan, att den genom en sådan sammanjemkning kunde blifva densamma, som reservanterne föreslagit.

Herr Hjelm: Jag skall fatta mig helt kort, men herrarne torde ursäkta, att jag anser frågan vara af sådan vigt, att jag bör yttra några ord i densamma. Allmänt tyckes man vara af den åsigt, att äldre personer icke komma att lära sig det nya systemet, och äfven jag delar denna åsigt. Derjemte tyckes man vara ense om att det hufvudsakligen är med folkskolans tillhjelp, som det yngre allmoge-slägtet skall lära sig systemet. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten uppå, att det icke torde gå så fort, utan behöfvas några år innan folkskolan kommer sig i ordning med att meddela denna undervisning. Det är derföre enligt min tanke af stor vigt att en eller annan generation af folkskolans ungdom växer upp och kommer ut i lifvet, innan systemet tillämpas, ty det är ju helt naturligt att då ungdomen förut känner till systemet teoretiskt, skall detta betydligt underlätta öfvergången i praktiken.

En annan sak af vigt är äfven att öfvergången från det gamla systemet kommer att medföra så stora kostnader för affärsmännen och äfven andra klasser i riket och man bör väl äfven fästa något afseende på att dessa personer icke genom en allt för snar förändring af mått, mål och vigter måtte tillskyndas alltför stora kostnader. Jag förenar mig derföre med Herr Danielsson.

Herr Sjö: Då Kammaren i Onsdags beslöt sig för att antaga och införa det så kallade metersystemet, kan jag icke annorlunda än med ledsnad emotse den dag, då detta system skall tillämpas i vårt land och det nuvarande mått-, mål- och vigtsystemet förvisas all verldens väg. I stället för detta påtrugas oss nu genom Riksdagens beslut detta metriska system, som skall blifva mycket svårt för vårt folk att begripa och dessutom förenadt med stora kostnader för såväl staten som enskilda genom de nya mått, mål och vigter som måste inköpas. Jag förenar mig med dem, som yrkat afslag å Utskottets förslag och bifall till Herr Ribbings reservation, på det att vi under den der föreslagna tid af 13 år, som ansetts nödig, innan det nya systemet kommer att tillämpas, måtte kunna hafva tillfälle att sätta oss in i detta system, hvilket

väl icke torde blifva så lätt som jag hör att flertalet inom denna Kammare förestält sig, äfven som för att kunna anskaffa de nya mått, mål och vigter som erfordras.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Herr Åke Andersson: Det är med anledning af Herr Jöns Pehrssons yttrande, jag nu begärt ordet. Han förespådde nemligen svenska folket stora olyckor genom antagande af detta system, men för min del får jag säga att jag tror, att om icke några större olyckor komma att drabba svenska folket än de som härigenom skola uppkomma, är det icke mycket att beklaga. Här hafva så många af de talare, som förut haft ordet, yttrat att de röstat emot antagandet af det nu föreslagna metriska systemet, att jag får tillkännagifva att jag röstat för detsamma. Då det vid föregående riksdag var fråga om aflåtande till Kongl. Maj:t af en skrifvelse i detta ärende, röstade jag för detta och derför har jag äfven nu röstat för det metriska systemets införande. Jag gjorde detta hufvudsakligast af det skälet att, ehuru Norrmännen icke ville antaga det nya skandinaviska myntsystemet, så gingo de oss i denna fråga likväl i förväg, och derför tyckte jag att vi borde visa oss tillmötesgående. Såväl erfarenheten som historiens vittnesbörd har visat och skall allt framgent visa att inbördes tillmötesgående folken emellan alltid haft mycket goda följder med sig.

Hade icke reservationen med hänsyn till öfvergångstiden varit ifrågasatt, skulle jag kanske ändå icke nu hafva yttrat mig, oaktadt Jöns Pehrsson uppkallat mig. Men erfarenheten har också visat att nya lagar och nya system ofta hos den stora allmänheten väckt obehagliga känslor till en början, ehuru folket efter vidare besinning och sedan de nya lagarne och systemen en tid tillämpats insett att de varit goda och nyttiga. Så var ju t. ex. förhållandet med den nya mynträkningen och ehuru denna fråga kanske blir något svårare för folket i allmänhet, så tror jag ändock att utgången skall visa samma resultat.

Dessa vidfogade reservationer hafva genom tidningarne också kommit till allmänhetens kännedom och derför anser jag att vi böra taga den längst föreslagna öfvergångstiden, nemligen reservanternas, hvilket ock med hänseende till handlande och affärsmän kan hafva sina fördelar, emedan de under en längre tid kunna begagna sig af de gamla måtten, målen och vigterna. Jag får således yrka bifall till den af Herr Ribbing med flera vid betänkandet fogade reservation.

Herr Lars Johan Larsson: Sista plenidagen hafva vi beslutat att i vårt land införa något, som skall komma det svenska folket att tänka sig före, och jag tror icke att det skall gå så lätt med införandet af detta metriska system som man inbillat sig. Man säger visserligen att det skall gå ganska lätt för sig med hjelp af våra folkskolor, men vi hafva dervid icke tänkt, på att vi hafva en hel mängd gamla skollärare, som icke äro för att underlätta några förändringar. Öfver halfva antalet af dessa folkskolelärare äro sådana stockar, att om man äfven gifver dem premier,

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

för att de skola besöka seminarierna, så göra de det ändå icke. Jag har redan förut instämt med Herr Lyth och dem, som hafva samma mening som han, och gör det fortfarande.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Det har återigen börjat att blifva hett i denna fråga i år, likasom i fjol, då den samma var före i Kammaren. Man har hört den ena qvickheten — jag förmodar det varit afsedt att vara qvickt — aflösa den andra; man har hört flera yttranden, i hvilka legat ej blott klander mot olika tänkande, utan äfven hån, och detta har jag funnit vara mindre tillbörligt. Jag hemställer om det icke vore lämpligast, att vi visa hvarandras åsigter aktning samt att vi i frid och lugn afgöra den fråga, som nu är föremål för pröfning. För min del är jag beredd att rösta för Utskottets förslag i detta fall, men jag har ingenting mot om Kammaren vill något längre utsträcka den tid, inom hvilken det gamla systemet må få användas.

Herr Carl Ifvarsson: Denna fråga är enligt mitt förmenande af den vigt, att ingen af de frågor, som genom Kongl. Maj:ts och Riksdags gemensamma beslut under det nya representationsskicket blifvit afgjorda, haft en så genomgripande inverkan på samhället. Den kommer utan tvifvel att bereda allmänheten många olägenheter och att derigenom väcka hos folket mycket missnöje. Således torde det icke vara utan skäl att vi tänka på att gå varsamt till väga, när det rör en sådan fråga. Den har, såsom en talare omnämnde, helt hastigt dykt upp på allvar för ett år sedan, i år antagits, och nu är det fråga om att bestämdt besluta, när det nya systemet skall tillämpas, men dervid torde vi böra iakttaga mycken försigtighet, ty den nya lagstiftning, som nu är på väg att införas, är, såvidt jag kunnat finna, ganska oförberedd och jag tror icke att många inom hela landet hafva ens hört talas om hvad frågan egentligen rörer. Af denna anledning är det ju alldeles nödvändigt att man får tid på sig att bereda sig till antagande af detta nya system. Det är fråga om att införa ett nytt system, för hvars begagnande man måste lära sig en mängd termer på ett utländskt språk och att göra en mängd jemförande uträkningar, till hvilka det erfordras att begagna sig af vidlyftiga bråktal, hvilket icke så lätt låter sig göra af en stor mängd bland folket. Det är vidare fråga om att anskaffa nya mått, mål och vigter, något som icke heller är så lätt verkställbart, hvarföre äfven med afseende derpå det torde vara skäl att icke gå alltför brådstörtadt till väga. Således anser jag det vara välbetänkt om man uppskjuter den tid, vid hvilken det nya systemet nödvändigt skall begagnas, så länge som möjligt. Derföre skulle jag, såsom herr Lyth nyss yttrade, helst se att det dröjde till 1900-talet innan detsamma komme att tillämpas, men måhända skulle ett sådant beslut skäligen kunna anses såsom ett narrspel af Riksdagen, sedan förslaget blifvit af majoriteten godkändt. Alltså ehuru jag icke anser det beslut, hvarigenom förslaget antogs, rigtigt välbetänkt, tror jag likväl att man får taga saken sådan den är. Måhända är det bäst att antaga det af

herr Lyth gjorda yrkande; kortare öfvergångstid vill jag icke tillstyrka.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Är det meningen att Kammaren, icke vill bestämma den tid, inom hvilken metersystemet skall begynna tillämpas, längre än reservanterne föreslagit, då skulle jag önska, att Kammaren stode fast vid det förslaget och icke gåfve antydning om att den kunde låta jemka med sig, ty vill man låta en jemkning ske, då anser jag det vore mycket bättre att taga steget ännu längre ut än reservanterne föreslagit. Jag anser mig derföre kunna förorda reservanternes af Herr Lyth förordade förslag, men under förutsättning att man icke låter jemka med sig det aldra minsta. Om det deremot är Kammarens mening att låta jemka med sig äfven på detta, då tycker jag att Kammaren så gerna kan antaga Utskottets förslag, ty ett eller par år mera eller mindre lönar det knappast mödan att göra mycket väsen af. Det är i alla fall enligt min mening alldeles olämpligt att, då man ej går längre, än man egentligen vill göra, säga på förhand att man skall vara beredd att jemka på beslutet. För min del får jag säga, att, när jag betraktar reservanternes förslag såsom bättre än Utskottets deruti, att det medger någon längre tid innan systemet skall tillämpas, så vill jag äfven förklara att, om det förstnämnda antages inom Andra Kammaren, och Lag-Utskottet, till följd af Kammarens olika beslut, skulle inkomma med förslag till nedsättning i den af Andra Kammaren beslutade anståndstid, jag icke vill lemna min röst till ett sådant sammanjemkningsförslag.

Jag vill dessutom antaga, att en utsträckning i denna tid är önskvärd, icke allenast för folket i allmänhet utan äfven för den som framkallat och framstält förslaget. Jag skulle önska, att icke allt för stor ovilja måtte drabba de män, som stå bakom, ty om också representationen kan anses hafva framkallat regeringens proposition, så är det dock regeringen som först och främst blir föremål för klander, om icke ett nödigt uppskof med förslagets genomförande stadgas. Jag skulle önska att regeringen icke må anses hafva tagit ett förhastadt steg då den framlade detta förslag och att vid detsammas genomförande den vördnad och det förtroende, som jag tillönskar regeringen, icke må förspillas. Äfven af denna anledning är det, som jag yrkar att ett uppskof må beviljas, så långt som möjligt, och det minsta man i detta hänseende kan göra är då att utsträcka tiden så långt, som reservanterne föreslagit.

Herrar *Fredricson*, *Anders Aug. Anderson*, *Norén*, *Smedberg* och *Hübinette* förenade sig uti detta anförande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick och dels bifall till hvart och ett af de särskilda ändringsförslag, herrar Lyth och Danielsson framstält. Efter upptagande af dessa meningar, gaf herr Talmannen, enligt dem, propositioner och förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till Herr Lyths

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

förslag. Som votering emellertid begärdes, blef, sedan till kontraproposition antagits yrkande på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, en omröstningsproposition af följande lydelse nu uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottets hemstält under litt. b) i sista stycket af Utlåtandet N:o 36 med förändring af årtalet "1883" till "1889" röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren bifallit Utskottets förslag i oförändradt skick.

Omröstningen företogs och visade 99 ja mot 59 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

Mom. c.

Herr Lyth yttrade: Jag skall endast anhålla att få framställa yrkande derom, att herr Ribbings reservation i motsvarande punkt måtte af Kammaren bifallas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammaren Herr Lyths yrkande; och hade således Utskottets förslag antagits med förändring af årtalet "1883" till "1889".

Mom. d.

Herr Lyth anförde: Äfven här ber jag att få framställa enahanda yrkande, som jag nyss gjorde, nemligen att Kammaren ville bifalla herr Ribbings reservation i motsvarande punkt.

Vidare yttrades ej. Enligt herr Lyths yrkande, biföll Kammaren Utskottets hemställan med den af herr Ribbing föreslagna förändring af årtalet "1882" till "1888".

Mom. e.

Herr Lyth begärde åter ordet och yttrade: Äfven här anhåller jag att få göra samma yrkande som vid nästföregående moment.

Öfverläggningen förklarades slutad; hvarefter, i öfverensstämmelse med Herr Lyths yrkande, Utskottets förslag bifölls med den förändring, att årtalet "1883" utbytes mot "1889".

Mom. f.

Herr Lyth anförde: Jag anhåller att talen "1881 och 1882" i denna punkt måtte utbytas emot talen "1881—1888", på sätt i Herr Ribbings reservation är föreslaget.

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

Kammaren biföll Utskottets hemställan i förevarande moment, med förändring af årtalet "1882" till "1888".

Mom. g. och h.

Biföllos.

Mom. i.

Ordet lemnades till

Herr Lyth, som nu yttrade: Jag ber att få framställa yrkande derom att den bestämmelse, som i motsvarande punkt af herr Ribbings reservation förekommer, måtte af Kammaren antagas.

Herr Dofsén: Jag föreslår, att i den skrifvelse, som i detta ämne kommer att till Kongl. Maj:t aflåtas, måtte intagas följande: "Att Kongl. Maj:t täcktes anbefalla dess Vetenskaps-akademi, att i de små almanachorna för de tre nästkommande åren 1877, 1878 och 1879 införa en populär afhandling om metersystemets förhållande till det nuvarande svenska mått- och vigtsystemet.

På detta mitt yrkande vågar jag vördsamt hos herr Talmannen anhålla om proposition.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gåfvos propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick, som ock på hvart och ett af de olika yrkanden, Herrar Lyth och Dofsén framstält; och enär propositionen på bifall till Herr Lyths förslag blef med öfvervägande ja besvarad, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan med ändring af årtalet "1883" till "1889".

Herr Helander yttrade: Innan Kammaren öfvergår till annat ärende, anhåller jag att nu, efter slutbehandlingen af frågan om metersystemet, utan tvifvel en af de vigtigaste frågor som under min riksdagsmannatid förekommit, få i protokollet antecknadt, att jag, i anseende till den sena tiden på natten till sistlidne gårdag då afgörandet skedde, och den då i Kammaren rådande otåligheten, samt vid det förhållande att Medkammaren redan fattat beslut i ärendet, icke ansett mig böra upptaga tiden med försök att i en och annan del åstadkomma ändring i hvad Utskottet föreslagit och Medkammaren bifallit, der saken ej gällde något af mycket framstående vigt. Till hvad jag här nämnt anser jag mig ock böra lägga några ord med anledning

Ang. det metriska mått- och vigtsystemet. (Forts.)

af Riksdagens fattade, af mig icke biträdda beslut i 6:te punkten att omjustering af mått och vigter i allmänhet icke skall ega rum oftare än hvart tredje år. Jag har vid föregående tillfällen nämnt att man måste bereda sig derpå, att metersystemets antagande skall medföra ganska ansenliga utgifter, så väl för det allmänna som för enskilde. I förhållande till nyttan för framtiden af ett universelt mått- och vigtsystem, hvartill man närmade sig genom antagande af metersystemet, har jag ansett uppoffringarne i ekonomiskt hänseende, såsom öfvergående, vara af underordnad betydelse, desto hellre, som äfven motståndarne medgifva att systemets antagande endast vore en tidsfråga. Men under sådant förhållande har det synts mig desto angelägnare att icke öka olägenheterna af öfvergången och den stora allmänhetens uppoffringar genom ett stadgande om omjustering endast hvart tredje år, hvilket, enligt min tanke, helt säkert leder till uppoffringar vida öfverstigande de nyssnämnda, samt desto betänkligare, som de blifva, icke öfvergående, utan stadigvarande. Utan tvifvel skall man i sinom tid, då verkningarne hunnit blifva kända, åberopa här anmärkta förhållande, såsom en följd af metersystemets antagande och utaf detsamma härflytande, till stöd för motståndarnes åsigt om förderfligheten af denna betydande reform. Det är hufvudsakligen af denna anledning som jag nu begärt ordet för att få belysa detta förhållande och visa huru dermed rätteligen hänger tillsamman. Det kan visserligen icke bestridas att beslutet om omjustering blott hvart tredje år sammanhänger med beslutet om metersystemets antagande; men det förhåller sig icke så att dylik, mera sällan återkommande omjustering är oskiljaktig från samma system, med hvilket den ingenting har att skaffa; något som jag ock redan vid remissen af den Kongl. propositionen visade, och ber att nu få återupprepa. Hvar och en lärer lätt inse att, om det verkligen vore rigtigt att omjustering sker endast hvart tredje år sedan metersystemet kommit till full tillämpning, det varit mycket origtigt, eller åtminstone onödigt, att omjustering härförut och ännu skett och sker årligen. Metersystemet innebär och kan icke innebära större säkerhet än vårt nuvarande mot målkärls och vigters slitning och vårdslösa handtering. Det nu, beklagligen, tillagda ifrågavarande stadgandet om omjustering härrör endast af den tillfälliga åsigten om dess tillfyllestgörande, hvilket således icke har sin grund i sjelfva systemet eller dess tillämpning. Jag anser det vara af vigt att få denna min mening i protokollet förvarad.

§ 5.

Anmäldes och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Memorial N:o 71, med förslag till de stadganden angående Riksgäldskontorets skulder och fordringar, som böra införas i det nya reglementet för detta verk;

Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 10, i anledning af Kam-

rarnes skiljaktiga beslut i vissa delar af Utskottets Betänkande N:o 3 och Utlåtande N:o 6, angående stämpelpappersafgiften;

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 38, i anledning af väckta motioner åsyftande ändring i Kongl. Förordningarne den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad, om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd; samt om landsting; och

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 13 (i samlingen N:o 40), i anledning af erhållen återförvisning af 2:dra punkten i Utskottets Utlåtande N:o 3, rörande herr A. P. Linds motion i hvad den angår frågan om ömsesidig hemortsrätt i Sverige och Norge.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 6.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 25, angående de i 63:dje paragrafen Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor;

N:o 26, angående Vesterås Domkyrkokassas befriande från erläggande af ränta och amortering å ett år 1858 beviljadt statslån; och

N:o 27, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $^1/_2$4 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.

Lördagen den 6 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 29 nästlidne April förda protokoll, äfvensom protokollsutdrag rörande Kamma-

rens i anledning af Lag-Utskottets utlåtande N:o 36 under den 3 och 5 i denna månad fattade beslut.

§ 2.

Sedan Riksdagen båda Kamrar förehaft och godkänt de uti Stats-Utskottets Memorial N:is 66, 68 och 69 föreslagna voteringspropositioner, rörande åtskilliga frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, och denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställdes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 66, punkt. 2:o).

Den, som vill, att följande förslag till aflöningsstat för Statskontoret

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Arfvoden och missräkningspenningar.	Summa kronor.	
Verkets chef	6,200 —	2,800 —		9,000 —	
En tredje gradens tjensteman	4,400 —	2,000 —		6,400 —	Efter fem år kan lönen höjas med 600 kronor.
Två dito	8,800 —	4,000 —		12,800 —	
En andra gradens tjensteman (sekreterare)	3,000 —	1,500 —		4,500 —	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
En första gradens tjensteman (stämpelpapperskassör	1,600 —	1,200 —	500 —	3,300 —	
En dito (kassör)	1,600 —	1,200 —		2,800 —	
Tio dito (bokhållare, registrator, notarie)	16,000 —	12,000 —		28,000 —	
Till vikariat, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden.			15,000 —	15,000 —	
En förste vaktmästare	800 —	300 —		1,100 —	
En vaktmästare	500 —	300 —		800 —	Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor.
Fem dito	2,500 —	1,500 —		4,000 —	
Summa	45,400 —	26,800 —	15,500 —	87,700 —	

må af Riksdagen godkännas och i följd deraf Statskontorets å sjunde hufvudtiteln upptagna ordinarie anslag, 92,600 kronor, till 87,700 kronor nedsättas;

att Riksdagen må på extra stat för år 1877 anvisa ett belopp af 21,600 kronor, att enligt Kongl. Maj:ts nådiga disposition användas för genomförande af Statskontorets förändrade organisation; och

att Riksdagen, med gillande i öfrigt af de utaf Kongl. Maj:t föreslagna vilkor för de nya löneförmånernas åtnjutande, må för 2:dra momentet antaga följande förändrade lydelse: "att de med hvarje befattning förenade tjenstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjenstens innehafvare verkligen tjenstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjenstgöringen befriad, utgå till den, som tjensten förrättat"; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att Statskontorets ordinarie anslag skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 92,600 kronor; att på extra stat för år 1877 skall anvisas 16,300 kronor till dyrtidstillägg för embets- och tjenstemän inom nämnda embetsverk; samt att till provisorisk förstärkning af dess personal skall likaledes på extra stat för år 1877 beviljas 7,400 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 157 Ja och 32 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 73 Ja och 51 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 157 Ja och 32 Nej, sammanräkningen visar 230 Ja och 83 Nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 68, punkt. 2:o.)

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande för år 1877 af ett extra anslag å 2,400,000 kronor till byggande af krigsfartyg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning i den mån bifallit, att ett extra anslag af 1,700,000 kronor för år 1877 anvisats till byggande af sådana krigsfartyg, som kunna med denna anslagstillgång fullbordas.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 48 Ja och 143 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 75 Ja och 49 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 48 Ja och 143 Nej, sammanräkningen visar 123 Ja och 192 Nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 69, punkt. 2:o).

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att de häradshöfdingar, som på den vid riksdagen 1874 beslutade löneregleringen lidit förlust öfverstigande 500 kronor, måtte tillerkännas från och med år 1876 och så länge de innehade samma domsaga en personlig ersättning å allmänna indragningsstaten för hälften af förlusten, sådan den funnes i en till Justitiedepartementet ingifven tabell upptagen, dock så att ersättningen jemnades till närmaste tiotal under hälften samt ej i något fall finge uppgå till mer än 2,000 kronor årligen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda nådiga framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 52 Ja och 132 Nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammarens samtidigt anställd, hade utfallit med 76 Ja och 48 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, eller 52 Ja

och 132 Nej, sammanräkningen visar 128 Ja och 180 Nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:dje omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 69, punkt. 3:o.)

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att nedan nämnde embets- och tjenstemän, som vid reglering af flottans civilstat blifvit öfvertalige, måtte uppföras å allmänna indragningsstaten till åtnjutande af de aflöningsförmåner, som enligt stat och förordnanden varit dem tillförsäkrade, nemligen:

	Nuvarande lön.	Inqvarterings-penningar.	Summa.
Öfverkommissarien Anders Kristian Gasslander	4,500: —	360: —	4,860: —
Varfskommissarien Johan Otto Lenman	3,000: —	96: —	3,096: —
Förvaltaren Jakob August Brusquini	2,000: —	72: —	2,072: —
Registratorn Frans Aug. Månsson	1,500: —	72: —	1,572: —
Kammarskrifvaren Berndt Holmer	800: —	36: —	836: —
Kanslisten Gustaf Adolf Möllersten	800: —	45: —	845: —

med skyldighet för en hvar af dem att, derest han erhölle annan allmän tjenst, hvarmed lön å stat vore förenad, vidkännas ett emot samma lön svarande afdrag af det aflöningsbelopp, han uppbure å indragningsstaten; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har, med afslag å förslaget om Öfverkommissarien A. K. Gasslanders öfverflyttande på allmänna indragningsstaten, Riksdagen i öfrigt bifallit Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 53 ja och 131 nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 70 ja och 45 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 53 ja och 131 nej, sammanräkningen visar 123 ja och 176 nej; och hade

alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 69, punkt. 4:o.)

Den, som vill, att Riksdagen beviljar den för aflidne medicine doktorn J. E. Åkermans efterlemnade dotter, Anna Magdalena Erika Åkerman, äskade pension å 200 kronor, att utgå från och med år 1876 under hennes återstående lifstid, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda pension icke blifvit af Riksdagen beviljad.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 100 ja och 83 nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 118 ja och 4 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 100 ja och 83 nej, sammanräkningen visar 218 ja och 87 nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 69, punkt. 5:o).

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att framlidne Medicinalrådet Carl Ulrik Sondéns enka, Concordia Sondén, född Åkerman, måtte från och med innevarande år å allmänna indragningsstaten uppbära pension af 600 kronor årligen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda nådiga framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 89 ja och 88 nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstäld, hade utfallit med 112 ja och 10 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, eller 89 ja och 88 nej, sammanräkningen visar 201 ja och 98 nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

7:de omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 69, punkt. 6:o).

Den, som vill, att den för Stallmästaren Carl Gustaf von Bahr äskade pension må till nedsatt belopp af 1,500 kronor utaf Riksdagen beviljas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om pension för Stallmästaren von Bahr icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 78 ja och 107 nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstäld, hade utfallit med 103 ja och 13 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, eller 78 ja och 107 nej, sammanräkningen visar 181 ja och 120 nej; och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets memorial N:o 71;

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 10;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 38; samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 13 (i samlingen N:o 40).

§ 4.

Ang. skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar. (Forts.)

Skedde föredragning af Lag-Utskottets utlåtande N:o 37, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar och broar.

Berörda motioner, af hvilka en afgifvits inom Första Kammaren af Herr *N. S. von Koch* (motionen N:o 33) och sju inom Andra Kammaren af Herrar *A. Bäckström* m. fl., *Johan Jönsson*, *Per Nilsson* i Kulhult, *Aug. Pettersson*, *C. Magni* och *C. I. Bengtsson*, *P. Näsman* samt *J. F. Carlsson* (motionerna N:is 15, 36, 61, 75, 79, 89 och 135), hade föranledt Utskottet till den hemställan:

"att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, dels huruvida icke skyldigheten att deltaga i vägunderhållet på landet må kunna åläggas all fast egendom och följaktligen äfven sådan, hvilken, ehvad den tillhör staten eller enskild person, hittills varit från väghållningsskyldighet befriad, äfvensom bergsbruks-, fabriks- och handelsrörelse, dels ock hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt derefter till Riksdagen aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i ämnet".

Efter uppläsning af detta förslag, mot hvilket Herr *Ribbing* och Grefve *Mörner* inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr Key: Då jag nu tager till ordet för att yrka afslag å Lag-Utskottets föreliggande hemställan, anhåller jag, det Utskottets herrar ledamöter icke måtte taga illa vid sig för denna min framställning, ty det är i sanning icke alls min mening att dermed uttrycka något underkännande af hvad Lag-Utskottet åtgjort i denna fråga, för hvilket vi tvärtom hafva allt skäl att vara tacksamme. Men då emellertid genom en lycklig tillfällighet Första Kammaren råkat att fatta ett beslut, hvilket till och med i viss mån går längre än Lag-Utskottets förslag, och då man icke kan hoppas eller då man åtminstone har allt skäl att vara tveksam om en liknande tillfällighet skulle ånyo inträffa, derest, till följd af Kamrarnes olika beslut, frågan nu skulle förfalla, samt derjemte, genom bifall till det beslut, Första Kammaren fattat, en skrifvelse i den syftning, flertalet inom denna Kammare länge önskat och eftersträfvat, verkligen skulle komma att till Kongl. Maj:t aflåtas, så vågar jag vördsamt yrka, det Kammaren må biträda det beslut, Medkammaren, på hemställan af dess Tillfälliga

utskott N:o 1 i utlåtandet N:o 2, efter votering, dervid den förseglade sedeln blifvit öppnad, fattat, nemligen "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t uppdraga åt en komité att utreda, ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet må kunna åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sågar, allmänna skogar eller annan fast egendom, som hittills varit från väghållningsbesväret undantagen, äfvensom grufvor, samt med fastighet förenad industriel rörelse, utan ock hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt att derefter låta utarbeta och till Riksdagen aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande å landet".

Ang. skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar. (Forts.)

Nu kan visserligen häremot invändas af de mera otålige, att i Lag-Utskottets hemställan intet finnes nämndt om någon komité och att genom en sådan kan ärendet fördröjas; men det är icke något tvifvel om, att icke i allt fall den utredning af frågan, som Lag-Utskottet förutsätter, skulle blifva verkstäld genom en komité. Då nu, som sagdt, Första Kammarens beslut derjemte förunderligt nog går något längre än Lag-Utskottets förslag, förefinnes enligt mitt förmenande allt skäl för oss att biträda detta beslut, helst derigenom, — jag upprepar det, — med säkerhet komme att afgå en skrifvelse till Kongl. Maj:t, något som ej torde vara så alldeles gifvet för den händelse Kammaren nu skulle fatta ett annat beslut. Det är nemligen att befara, det samma lyckliga tillfällighet som nu icke nästa gång skulle stå till buds, utan att Första Kammaren då kunde komma att ångra sig och afslå hvad Andra Kammaren beslutat. På dessa skäl tror jag, att de, som verkligen vilja frågans lösning, böra biträda Första Kammarens beslut. Derigenom kommer ändtligen att från Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåtas en skrifvelse med angifvande åtminstone af en del af de grunder, efter hvilka, såsom jag nyss nämnt, flertalet af denna Kammares ledamöter redan länge önskat och hoppats få frågan ordnad.

Häruti instämde Herrar *Jonas Andersson*, *Sven Andersson*, *Joh. Erik Johansson*, *Per Nilsson* i Kulhult, *Ola Nilsson*, *Lind*, *Anders August Andersson* och *Hylander*.

Grefve Sparre: Jag är förekommen af Herr Key och instämmer med honom.

Herr Bäckström: Äfven jag instämmer med Herr Key.

Herr Engman: Äfven jag vill instämma i det af Herr Key nu framstälda yrkande men jag tillåter mig dock i sammanhang härmed påpeka ett par omständigheter, som jag hoppas måtte af den blifvande komitén tagas i beaktande. Den ena af dessa omständigheter är den, att i Första Kammarens beslut handlande å landet helt och hållet fritagits från skyldigheten att deltaga i väg-

Ang. skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar. (Forts.)

underhållet, hvilket jag för min del anser vara oriktigt. I Första Kammarens skrifvelseförslag står visserligen omnämndt "med fastighet förenad industriel rörelse", såsom börande i underhållet deltaga, men på landet finnes en stor del handlande, som icke hafva någon fastighet, men deremot drifva stor rörelse och som begagna landsvägarne långt mera än någon jordegare. Jag kan således icke finna annat, än att det ligger en stor orättvisa i att helt och hållet befria dessa landthandlande från deltagande i vägbållningsskyldigheten.

Likartadt är förhållandet med skattetorpare, hvaraf åtminstone i Norrland finnes en stor mängd, som besitta stora torp med 4 à 6 kor och 1 häst, och som helt och hållet befrias från deltagande i vägunderhållet, medan deremot en hemmansegare med t. ex. $^1/_{48}$ mantal och kanske endast hälften af de kreatur, torparen framföder, får underhålla $^1/_8$ mils väg, kanske ofta mera, och ehuru vägen är lika nödig för dem alla.

Det är dessa omständigheter, jag velat påpeka, för den händelse en blifvande komité skulle komma att fästa något afseende vid hvad här i frågan blifvit yttradt. För öfrigt yrkar jag bifall till Herr Keys förslag, då det ej finnes något hopp om att komma längre.

Herrar *Hjelm*, *Pehr Nilsson* i Vittjerf, *Malmberg* och *Näsman* förenade sig uti detta yttrande.

Herr Biesert: Då denna fråga så länge varit föremål för Riksdagens behandling vore det enligt mitt förmenande mycket origtigt af Kammaren att icke begagna det tillfälle, som nu erbjudes, att få en förändring i dessa länge öfverklagade missförhållanden. Som Herr Key nyss utförligt andragit skälen för denna Kammare att biträda Medkammarens i frågan fattade beslut, behöfver emellertid jag nu ej vidare orda derom, utan inskränker mig till att instämma i det af honom framstälda yrkande.

Herr Johan Jönsson: I likhet med Herr Engman hade jag ämnat framhålla att enligt Första Kammarens skrifvelseförslag handlande, löntagare och kapitalister icke skulle blifva skyldige att deltaga i vägunderhållet på landet, men till största delen förekommen af honom afstår jag nu från att vidare yttra mig derom. Jag vill härtill allenast tillägga att, ehuru jag således ej finner Första Kammarens beslut fullt tillfredsställande, jag ändock instämmer i yrkandet om bifall till detsamma.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det är temligen svårt att förutse, huruvida det varit en lycklig tillfällighet, att Första Kammaren fattat ett sådant beslut, som den nu gjort. Mig förefaller detta vara måhända icke så särdeles lyckligt, som man här i allmänhet tyckts velat anse, ehuru jag icke vill framkomma med något annat yrkande än det af den förste talaren framstälda.

Ang. skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar. (Forts.)

Bättre skulle jag hafva ansett det varit, om Första Kammaren antydt ett bestämt förslag till lag i den riktning, hvarpå det antagna förslaget är bygdt, då man kunnat hafva åtminstone något hopp, om att snart få frågan löst. Med anledning häraf, ber jag nu få begagna tillfället att uttala ett par betänkligheter mot det beslut Första Kammaren fattat.

I det ifrågavarande beslutet förekommer, att den komité, som borde utreda den förevarande frågan, skulle tillse, *i hvad mån och på hvad sätt* deltagandet i vägunderhållet på landet kunde drabba äfven andra i beslutet uppräknade beskattningsföremål, än de som nu deraf drabbas. Det förefaller mig emellertid, som just häruti skulle ligga något till den grad sväfvande, att det icke vore omöjligt, att det förslag regeringen med anledning af detta Första Kammarens beslut komme att framlägga, blefve af den beskaffenhet, att Första Kammaren vid behandlingen af detta förslag icke skulle anse sig bunden af sitt nu fattade beslut. Sådana luckor förefinnas nemligen i detta beslut, att Första Kammaren kan anse sig oförhindrad att afslå det blifvande förslaget, hvilka bestämmelser det än må innehålla till förändringar, och kanhända skall således detta beslut, i stället för att påskynda, tvärtom fördröja den förändring i bestämmelserna om vägunderhållningsskyldigheten, som vi så länge önskat kunna genomföra.

Jag har velat begagna tillfället att uttala detta, på det regeringen med anledning af den skrifvelse, som nu i följd af Första Kammarens beslut tyckes komma till stånd, måtte så skyndsamt som möjligt vidtaga de åtgärder som betingas af den blifvande skrifvelsen i ämnet, samt framlägga för Riksdagen det på grund af den blifvande komiténs utredning utarbetade förslaget, så att frågan icke måtte komma att allt för länge uppehållas. För min del har jag emellertid, som sagdt, inga stora förhoppningar om att det förslag, som i anledning af Första Kammarens beslut framdeles för Riksdagen framlägges, skall komma att vinna dess bifall. Den förhoppningen har jag dock, att Regeringen skall låta sig vara all möda ospard för att, så snart som möjligt, få ett på grund af fullständig utredning och efter omständigheterna påkalladt förslag fram till Riksdagen, med särskildt aktgifvande på de orimligheter och orättvisor, som finnas i den nuvarande lagstiftningen. Jag hoppas således, att frågan icke allt för länge skall blifva hvilande hos Kongl. Maj:t, på det att representationen ånyo måtte få taga den i betraktande.

Jag skall således, dock med uttalande af denna åsigt och under instämmande i Herr Engmans anmärkningar mot det af Herr Key framstälda förslaget, äfven för min del yrka bifall till detsamma, då för närvarande ingenting annat lärer kunna vinnas.

Herr Uhr: Jag har begärt ordet för att anhålla, det Kammaren måtte, i likhet med mig, helt enkelt förena sig om det af Herr Key framstälda förslaget och icke genom anmärkningar der-

Ang. skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar. (Forts.)

emot föranleda, att vi gå miste om den fördel, som nu erbjudes oss genom det beslut, Första Kammaren i frågan fattat.

Jag yrkar således, att Kammaren måtte instämma i Första Kammarens beslut.

Herr Helander: Jag har städse intresserat mig för en lycklig lösning af den vigtiga frågan om ändring af gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar och broar, samt derföre ock vid hvarje riksdag uttalat mina åsigter i detta ämne; vid den senaste med den utförlighet, som jag ansåg saken då kräfde. Nu vill jag icke närmare inlåta mig på ämnet, i den förhoppning att detta skall vara öfverflödigt, då utsigt nu visat sig att komma lösningen närmare än tillförene, i händelse Kammaren biträder det af Medkammaren fattade beslutet. Jag anser mig likväl, i anledning af Herr Engmans nyss afgifna yttrande, i hvilket han tillkännagifver förhoppning, att den komité, som kan varda tillsatt, jemväl måtte föreslå delaktighet i vägunderhållet för vissa bland dem som erlägga inkomstbevillning, böra erinra, dels derom att komitén väl torde anse sig sakna befogenhet att sträcka sitt förslag längre, eller gifva det större omfattning, än hvartill densamma lemnadt uppdrag föranleder, och dels att, äfven om komitén kunde gå längre, jag för frågans framtida öde icke finner det vara önskvärdt om så skedde. Jag vill härmed icke hafva antydt, att det afgjordt vore obilligt, om vid en motsedd reglering eller utsträckning af skyldigheten till vägunderhållet inkomsttagare äfven finge sin anpart; men jag är öfvertygad om, att, om man strängt håller på att på en gång vilja vinna allt, man äfventyrar att icke få något. För öfrigt, hvilken reform kan väl genast på det sätt utföras att icke i en framtid man skulle finna nödvändigheten af att gå än vidare? Betänker man detta, så torde man ock inse att tillfälle i alla fall skall gifvas att, om så finnes önskvärdt, sedermera gå längre. Bättre och säkrare torde derföre vara att småningom närma sig målet än utsätta sig för risken att ej vinna något. Efter uttalande af denna åsigt återkommer jag till hvad jag började med, eller tillstyrkande af den förste talarens förslag att godkänna det beslut, hvari Medkammaren stannat.

Herr Nils Pettersson: Jag har icke heller begärt ordet för att göra något yrkande utöfver det, som blifvit af Herr Key afgifvet, ty jag finner väl, att det icke skulle löna mödan, utan endast för att förklara, att Första Kammarens beslut, efter min uppfattning, icke är mycket att hurra för. Och hade Första Kammaren verkligen velat göra något för sakens framgång, hade det icke varit för mycket, att den bifallit Lag-Utskottets förslag.

Under närvarande omständigheter finner jag emellertid, att man icke har annat att göra än att biträda Första Kammarens beslut, till hvilket således äfven jag tillstyrker bifall. Jag har endast velat säga, att man icke må fästa alltför stora förhoppningar dervid.

Ang. skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar.

Herr Carl Anders Larsson: Ehuru jag icke tilltror mig att kunna göra någon rubbning i det förslag, Herr Key afgifvit ber jag dock att få fästa uppmärksamheten på, att man icke genom ett bifall dertill får anse denna vigtiga fråga lyckligt löst, ty att döma af det sorgliga resultatet af alla hittills tillsatta komitéers verksamhet och med kännedom derom, att dessa komitéer städse varit den graf, hvari alla vid Riksdagen tillkomna besvärliga frågor blifvit begrafna, har man skäl att antaga, att jemväl denna frågas öde skulle blifva detsamma. Man behöfver t. ex. endast tänka på vattenrätten för att finna, att tillsättandet af en komité för en frågas utredning är detsamma, som att begrafva den. Jag tror således icke, att man bör hysa några sanguiniska förhoppningar i anledning af Första Kammarens beslut.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Jag vill endast nämna, att vi haft exempel på, att, då regeringen rigtigt vill, en fråga snart kan återkomma till Riksdagen, vare sig den behandlats af en komité eller beredts på annat sätt och att vi således torde få hoppas, det regeringen skall så snart som möjligt till riksdagen aflemna förslag äfven i detta ämne.

Riksdagen hoppas, ja den väntar det.

Herr Ola Månsson: I likhet med Herr Ola Andersson hyser äfven jag den förhoppning, att regeringen, derest Herr Keys förslag vinner Riksdagens bifall, icke skall hvila så länge, innan den inkommer med förslag i ämnet till Riksdagen, som förhållandet varit åtskilliga gånger förut. Jag hoppas ock, att det förslag som vi, under nyss nämnda förutsättning, i en snar framtid hafva att emotse från regeringen, skall vara bygdt på de grunder som i Herr Keys af Första Kammaren antagna förslag finnas angifna. Regeringen har visserligen ibland, såsom Herr C. A. Larsson yttrade, ganska länge låtit vänta på sig, innan den med anledning af Riksdagens skrifvelser aflåtit proposition i vissa frågor; men den tiden hoppas jag numera är förbi.

Jag yrkar allså bifall till Herr Keys förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag ämnar också biträda det af Herr Key framstälda förslaget.

Jag har begärt ordet för att, med anledning af Herr Carl Anders Larssons yttrande, att han befarade, att det skulle dröja allt för länge med framläggande från regeringen af förslag i denna fråga, säga honom, att han, som under sista tiden varit frånvarande från riksdagen, icke, liksom vi, varit i tillfälle erfara att det på sista tiden gått rätt fort för regeringen med förslags framställande med anledning af Riksdagens underdåniga skrifvelser. I fjor begärde Riksdagen att Kongl. Maj:t skulle taga i öfvervägande, hvilka åtgärder voro erforderliga för att här i Sverige, gemensamt med Norge och Danmark, få det metriska systemet infördt; och redan i år hade vi ett fullfärdigt förslag till dess antagande oss

Ang. skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar (Forts.)

förelagt. Och då regeringen så hastigt lyckades utreda denna fråga skall den helt säkert lika fort afgifva förslag i denna fråga, som är af ännu långt mera trängande behof för landet.

Det var för att trösta Larsson, som jag ansett mig böra erinra om detta. För öfrigt instämmer jag, på sätt jag redan nämnt, uti Herr Keys förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gåfvos propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet, att Kammaren måtte biträda det beslut som af Medkammaren i ämnet fattats; och enär den senare af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren således beslutit att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t uppdraga åt en komité att utreda, ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet må kunna åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sågar, allmänna skogar eller annan fast egendom, som hittills varit från väghållningsbesväret undantagen, äfvensom grufvor samt med fastighet förenad industriel rörelse, utan ock hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt att derefter låta utarbeta och till Riksdagen aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande å landet.

§ 5.

Remiss af ett Första Kammarens beslut.

Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag N:o 158 af innehåll att nämnda Kammare bifallit dess Andra Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 5 (i samlingen N:o 9), angående väckt förslag om vidtagande af åtgärd för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning m. m. och upplästes i sammanhang dermed den hemställan, som i samma Betänkande blifvit af Utskottet gjord, lydande sålunda:

"det Riksdagen må uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t må täckas i berörda afseende meddela de föreskrifter, som Kongl. Maj:t kan finna för ändamålet lämpliga."

Ordet begärdes af

Herr Philipsson, som yttrade: För min del anser jag, att denna Kammare icke bör bifalla första Kammarens beslut i nu föredragna ärende. Enligt 63 § Riksdags-Ordningen beror det på Kammaren att afgöra denna fråga genast eller remittera den till ett tillfälligt Utskott. Jag anser, att frågan genast kunde afgöras, om nemligen Kammaren vill fatta ett i viss mån annorlunda formuleradt beslut, än det, hvaruti Första Kammaren stannat. Sedan jag motiverat min åsigt i frågan, skall jag hafva äran uppläsa mitt förslag.

Det kan icke bestridas, att ränte- och kapitalförsäkringsanstalterna äro nästan att jemföra med sparbanksinrättningar. Båda

bestå af personer som sammanskjuta kapital och ställa desamma under förvaltning af en styrelse, för hvilken de hafva förtroende. Man har ansett det nödigt att stifta en särskild lag för sparbankerna, men man har dock icke ansett lämpligt att öfverlemna åt Kongl. Maj:t ensam att afgöra, huruvida en särskild lag för sparbankerna borde utfärdas och än mindre hvad denna lag borde innehålla, utan den sparbankslag som för närvarande finnes, är, på grund af förra riksdagens initiativ, stiftad af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt. Nu är af Första Kammarens Tillfälliga Utskott, som behandlat denna fråga, framhållet hvilka bestämmelser som enligt dess åsigt böra ingå i en blifvande särskild författning angående Ränte- och kapitalförsäkringsanstalterna.

Remiss af ett Första Kammarens beslut. (Forts.)

Om herrarne behagade jemföra dessa bestämmelsar med nyss åberopade sparbankslag, skolen J finna att desamma äro i flera delar öfverensstämmande med de stadganden som i sparbankslagen förekomma. Jag anser således att, derest man beslutar sig för att stifta en särskild lag för Ränte- och kapitalförsäkringsanstalterna, denna lag bör tillkomma i samma ordning som sparbankslagen, d. ä. genom Konungs och Riksdags gemensamma beslut, och icke i enlighet med det beslut Första Kammaren i öfverensstämmelse med dess Tillfälliga Utskotts betänkande fattat, eller "att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t må täckas i berörda afseende meddela de föreskrifter, som Kongl. Maj:t kan finna för ändamålet lämpliga". Men å andra sidan anser jag, att Riksdagen eller Kamrarne mycket väl kunna förena sig om det beslut, att hos Kongl Maj:t anhålla huruvida icke Kongl. Maj:t skulle finna skäligt att föreskrifva att en kontroll, likartad med den som eger rum vid ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm, äfven föreskrefves i afseende å öfriga dylika anstalter i Sverige.

Vid behandlingen af herr Granlunds motion N:o 133 den 17 Mars innevarande år, sedan Andra Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2 afgifvit den hemställan, att nämnda motion icke måtte bifallas, föreslogs äfven en sådan åtgärd, som den jag här förut omnämnt, af en talare på stockholmsbänken i följande ordalag: "För min del anser jag, att Riksdagen hvarken har skäl eller rättighet att genom sina revisorer utöfva en sådan kontroll. Deremot skulle jag för min enskilda del anse önskvärdt, att en kontroll, likartad med den, som eger rum vid ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm, äfven föreskrefves i afseende å öfriga dylika anstalter i Sverige, och tror äfven att Första Kammaren, i anledning af Herr Almqvists der väckta motion, möjligen kommer att för sin del fatta ett beslut i sådant syfte." Nu upptager jag för min del denna åsigt såsom mitt yrkande och föreslår alltså, att Andra Kammaren, i anledning af hvad i denna fråga förekommit, måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida icke en kontroll, likartad med den som eger rum vid ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm, äfven borde föreskrifvas i afseende å öfriga dylika anstalter i Sverige. Men längre anser jag icke att Kam-

Remiss af ett Första Kammarens beslut. (Forts.)

maren bör gå. Om detta mitt förslag lyckas tillvinna sig Kammarens bifall, torde derefter Första Kammaren böra tillfrågas, huruvida den vill förena sig i Andra Kammarens beslut. Att deremot nu tillsätta ett tillfälligt utskott för frågans behandling anser jag vara för sent vid denna Riksdag, då, efter hvad jag förmodar, Utskottet icke skall få tid att närmare utreda saken. För öfrigt tror jag att det tillfälliga Utskottet i allt fall icke skulle komma till något annat resultat, än som innehålles i det af mig nyss formulerade förslag till beslut i ämnet.

På grund af hvad jag nu yttrat hoppas jag, att Kammaren skall besluta sig för att, utan föregående remiss till tillfälligt utskott, genast afgöra denna fråga.

Herr Axel Bergström: Må det tillåtas mig att i öfverensstämmelse med praxis i denna Kammare framställa yrkande derom, att Första Kammarens föreliggande beslut måtte öfverlemnas till ett af Andra Kammarens Tillfälliga Utskott.

Enär förslag sålunda blifvit väckt derom, att ärendet måtte för ytterligare utredning till något af Kammarens Tillfälliga Utskott hänvisas, ansåg Herr Talmannen beslut böra fattas öfver detta förslag, innan öfverläggningen rörande hufvudfrågan vidare fortskrede; och gaf Herr Talmannen alltså proposition på bifall till det af Herr Bergström gjorda yrkande.

Denna proposition besvarades med öfvervägande ja; hvarefter Kammaren, på hemställan af Herr Talmannen, hänvisade det ifrågavarande ärendet till dess Andra Tillfälliga Utskott.

§ 6.

Skedde dernäst föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag N:o 160, enligt hvilket bemälte Kammare bifallit dess Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 11) i anledning af erhållen återremiss å Utlåtandet N:o 4 angående förändrade bestämmelser i fråga om vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker.

Utskottets af Första Kammaren bifallna hemställan, som nu upplästes, hade följande lydelse:

"att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hemställa, att Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin och maltdrycker m. m. måtte förändras derutinnan: dels att, beträffande utskänkningsställe med vidsträcktare omfattning, ansvarsbestämmelserna för förseelser emot lagbuden skärpas till större likhet med dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin; dels ock att enahanda ordalag som förefinnas i 49 § af Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående försäljning af bränvin m. m. må inflyta i 11 § 1 mom. af förstnämnda författning, så att lagbrytaren må dömas till ansvar för hvarje gång stämning utfärdas och delgifvits

samt han blifvit om förseelsen förvunnen; äfvensom att ett stadgande må utfärdas af innehåll, att, om det visar sig, att oloflig utskänkning främjas, eller oordningar eljest föranledas af en landthandlandes försäljning af vin eller maltdrycker till afhemtning, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må ega att, äfven utan föregången varning, förbjuda för viss tid eller för alltid vidare försäljning af nämnda drycker hos samma handlande."

Remiss af ett Första Kammarens beslut. (Forts.)

Herr Engman erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ville endast hos Herr Talmannen och Kammaren anhålla, att i sammanhang med det nu föredragna förslaget från Första Kammaren, äfven Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkande N:o 28 måtte föredragas.

Enligt Herr Engmans yrkande, beslöts, på derå af Herr Talmannen framstäld proposition, att Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 28), angående ändring i lagstiftningen rörande försäljning af vin m. m., nu jemväl skulle föredragas, för att gemensamt med Första Kammarens Tillfälliga Utskotts under föredragning varande Utlåtande behandlas; börande likväl beslut fattas rörande hvartdera Utlåtandet särskildt.

I följd häraf upplästes Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts i dess ofvanberörda Utlåtande gjorda hemställan,

att Herr Engmans motion N:o 18 och Herr Jan Magnussons motion N:o 144 icke måtte af Riksdagen bifallas.

Derefter anförde

Herr Philipsson: Då Kammaren nyss beslutat att icke afvika från den i Kammaren rådande praxis, som bjuder att remittera till handläggning i Utskott frågor af den beskaffenhet, som den nu föredragna, så hemställer jag, att samma förfaringssätt måtte ega rum med ifrågavarande ärende.

Herr Ivar Månsson: Då nu Kammaren beslutat att till behandling företaga Tillfälliga Utskottets betänkande N:o 28, så föreställer jag mig, att det är Kammarens mening, att betänkandet tages i öfvervägande och icke — på sätt Herr Philipsson yrkat — genast återförvisas till Tillfälligt Utskott. Då Kammaren behagat besluta att till behandling företaga så väl Första som Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkanden i denna fråga, så var säkert meningen att Kammaren skulle yttra sig öfver båda betänkandena i sammanhang, så att, för den händelse Första Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkande blir remitteradt till ett Andra Kammarens Tillfälliga Utskott, detta skall veta hvad Kammaren i förevarande fall tänker. Blir det nu en naken remiss, stannar Utskottet i villrådighet om i hvilken rigtning, Kammarens mening går, och skall kanske endast återsända sitt föreliggande betänkande i samma skick det nu befinner sig.

Remiss af ett Första Kammarens beslut. (Forts.)

Då jag emellertid är af den tanken, att Kammaren icke ämnar att, på sätt Herr Philipsson föreslagit, remittera ärendet till ett Utskott, skall jag be att få yttra min åsigt med afseende å det utlåtande från Första Kammaren, som i frågan afgifvits. Jag tillåter mig dervid uttrycka den meningen, att det icke nu är lämpligt att göra några ändringar i 1874 års lagstiftning uti detta ärende. Det vidtogs nemligen då en mycket vidtomfattande förändring. En lag, som sålunda endast varit tillämpad ungefär ett års tid, är alldeles för ung att kunna visa om den är ändamålsenlig eller ej. Man kan derföre icke heller veta till hvilket resultat en nu vidtagen ytterligare förändring kan leda. I händelse Kammaren delar denna min uppfattning liksom majoriteten gjort med afseende å bränvinslagstiftningen, hvarom för någon tid sedan var fråga, så föreställer jag mig, att Kammaren skall gilla det utlåtande, Tillfälliga Utskottet N:o 4 afgifvit uti betänkandet N:o 28, och således afslå de i ämnet väckta motioner. Första Kammaren har föreslagit att stadga enahanda straffbestämmelser vid oloflig försäljning af öl och vin, som vid oloflig försäljning af bränvin, men jag anser att det ännu åtminstone icke vara skäl att stadga sådana bestämmelser, ty det måtte väl förefinnas en ganska stor skilnad mellan försäljning af öl och vin samt utskänkning af bränvin. Vidare har Första Kammaren för sin del beslutat, att det stadgande, som innehålles i 49 § af nu gällande bränvinsförsäljningslag, äfven bör intagas i författningen rörande vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker. Denna paragraf innehåller dock ganska stränga bestämmelser: enligt densamma kan nemligen en person dömas ända till ett års fästning. Jag hemställer dock, huruvida det kan vara välbetänkt att stadga en så sträng ansvarsbestämmelse för förseelser mot lagbuden i fråga om försäljning af vin. Deremot vore jag mera böjd för att gå in på Första Kammarens förslag derutinnan, att en person, som öfverträdt nu gällande lagbestämmelser för försäljning af öl och vin, må kunna dömas till ansvar för hvarje gång stämning å honom utfärdats och han befunnits skyldig. Men med hänsyn till den korta tid, den nya författningen varit tillämpad, anser jag äfven berörda förändring, ehuru i sig sjelf ganska god, ännu ej vara nödig att verkställa.

Slutligen innehåller Första Kammarens förslag, att Konungens Befallningshafvande skulle utan kommunens hörande kunna förbjuda landthandlande att sälja vin. Detta är ett misstroende mot kommunen och dess förmåga att sjelf på bästa sätt ordna denna angelägenhet, hvaremot jag måste protestera, såsom varande fullkomligt oberättigadt.

På skäl jag nu anfört yrkar jag afslag å den framställning, som innefattas i Första Kammarens nu föredragna protokollsutdrag.

Då yrkande om remiss blifvit af Herr Philipsson framstäldt och Kammaren således först borde deröfver besluta, hemstälde Herr Talmannen, att öfverläggning angående hufvudfrågan icke

måtte förekomma, förrän Kammaren afgjort, huruvida remiss skulle ske eller ej.

Remiss af ett Första Kammarens beslut. (Forts.)

Herr Sjöberg: Då jag begärde ordet, var det i afsigt att göra enahanda framställning, som redan blifvit gjord; och förenande mig deri, inskränker jag mig till att yrka, det Första Kammarens ifrågavarande beslut och Tillfälliga Utskotts utlåtande måtte öfverlemnas till behandling af ett utaf denna Kammares egna Tillfälliga Utskott.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag har begärt ordet endast för att yttra mig i fråga om det förevarande ärendets remiss till Tillfälligt Utskott, hvilket jag för min del anser nödvändig. Ty att på rak arm utan föregående utredning af behörigt Utskott, instämma i Första Kammarens förevarande beslut, anser jag icke välbetänkt, i synnerhet då frågan gäller icke allenast åläggande af böter, utan äfven af fängelse för svenska medborgare. Beslut i en så vigtig fråga tror jag ej att Kammaren bör fatta, utan en föregående fullständig utredning af sådant Utskott, som jemväl har ledamöter från denna Kammare.

Jag instämmer derföre med dem, som påyrka det föredragna protokollsutdragets hänvisande till ett af Andra Kammarens Tillfälliga Utskott, med anhållan derjemte, att till förnyad behandling af samma Utskott måtte öfverlemnas Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 28, som med den förevarande frågan står i närmaste samband.

Herr Berg: Min afsigt, då jag begärde ordet, var endast att göra en framställning i den rigtning, hvari Herr Grefven och Talmannen nyss afgaf proposition, nemligen att frågan huruvida remiss skall ega rum eller icke först bör afgöras. Då åtskilliga talare framstält yrkande om remiss, får jag förena mig i det yrkande, att Första Kammarens beslut måtte öfverlemnas till ett af denna Kammares Tillfälliga Utskott och att i sammanhang dermed det af Andra Kammarens Tillfälliga Utskott redan afgifna utlåtande måtte återremitteras.

Herr Engman: För min del kan jag icke inse, hvartill det skulle tjena att remittera denna fråga till ett Utskott. Jag tror, att den förut blifvit tillräckligt behandlad, och jag får derföre anhålla om afslag å yrkandet om remiss.

Härmed förklarades öfverläggningen rörande den ifrågassatta remissen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, enligt de yrkanden som förekommit, och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till deras mening, som yrkat att ärendet måtte till Tillfälligt Utskott hänvisas. Som votering likväl begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Remiss af ett Första Kammarens beslut. (Forts.)

Den, som vill att Första Kammarens beslut i anledning af dess Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 skall till ett Tillfälligt Utskott remitteras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, skall Kammaren om förevarande fråga genast besluta.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 87 Ja mot 66 Nej; varande alltså Kammarens beslut fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Och blef derefter, enligt proposition af Herr Talmannen, Medkammarens ifrågavarande beslut hänvisadt till Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskott.

Om ändrad lagstiftning angående försäljning af vin m. m.

Beträffande sistbemälda Utskotts jemväl under föredragning varande utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 28) anförde

Herr Bruhn: Under den öfverläggning, som föregått beslutet om remiss af Första Kammarens ifrågavarande Tillfälliga Utskotts utlåtande, har framstälts yrkande jemväl om återremiss af Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 28.

För min del får jag motsätta mig en sådan återremiss på den grund, att dessa frågor gälla helt olika bestämmelser i förordningen, angående försäljning af vin och maltdrycker. I Första Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkande är det fråga om böter för oloflig utskänkning af vin och om medgifvande för Konungens Befallningshafvande, att i likhet med kommunalnämnden kunna förbjuda försäljning af vin till afhemtning på stället. Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts betänkande afser deremot endast, på grund af flera derom väckta motioner, en inskränkning i den hvarje handlande tillkommande rätt att till afhemtning på stället försälja vin samt bötesbestämmelser för öfverträdande af förordningen härom.

Det är således, som sagdt, fråga om alldeles skilda bestämmelser i författningen och på grund häraf yrkar jag nu bifall till Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts förevarande betänkande.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och öfvertog i stället Herr vice Talmannen ledningen af Kammarens förhandlingar, hvarefter ordet lemnades till

Om ändrad lagstiftning angående försäljning af vin m. m. (Forts.)

Herr E. G. Boström, som yttrade: Ehuru den föregående talaren till en viss del har rätt, i sitt påstående, att de ifrågavarande bestämmelser, som utgjort föremål för de båda Kamrarnes Tillfälliga Utskotts behandling, äro af något olika natur, tycker jag likväl att, då frågorna hufvudsakligen röra samma sak, det vore bättre att, för vinnande af tid, återremittera Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts föreliggande betänkande. Vi slippa då att upptaga tiden med en dubbel diskussion i ämnet, hvarföre jag yrkar återremiss af betänkandet.

Vidare yttrades ej. Herr vice Talmannen gaf propositioner dels på bifall och dels på återremiss; och som den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren således till Utskottet återförvisat det förevarande utlåtandet.

§ 7.

Ang. förhöjda väntningspenningar för skjutsande.

Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag N:o 161, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 13), i anledning af det utaf Andra Kammaren fattade och af Första Kammaren till Utskottet hänvista beslut, angående skjutsandes skyldighet att afvakta resandes ankomst.

Första Kammaren hade bifallit nämnda utlåtande och sålunda, enligt Utskottets deruti gjorda hemställan, som nu upplästes, med afslag å Andra Kammarens beslut i fråga om tiden, från hvilken väntningspenningar borde beräknas, för sin del beslutit:

"att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om den ändring i Kongl. cirkuläret den 1 Februari 1814, att beloppet af de väntningspenningar den till skjuts uppbådade är berättigad att erhålla måtte förhöjas till 50 öre i timmen för hvarje häst".

Herr Philipsson yttrade: Jag ber endast att få göra den hemställan, att Kammaren måtte i nu föredragna punkt fatta enahanda beslut, som Första Kammaren.

Friherre Lagerfelt: Jag skall endast anhålla, att få förena mig om det yrkande, som Herr Philipsson framstält: att Kammaren ville godkänna Första Kammarens beslut.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, beslöt Kammaren, på derå af Herr Talmannen gifven proposition, att antaga det af Första Kammaren i ärendet fattade beslut.

§ 8.

Föredrogos och biföllos:

1:sta punkten af Stats-Utskottets Memorial N:o 68, med förslag till sammanjemkning och voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i två frågor rörande anslagen under Riksstatens femte hufvudtitel; och

1:sta punkten af samma Utskotts Memorial N:o 69 med förslag till sammanjemkning och voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under Riksstatens nionde hufvudtitel.

§ 9.

Vid föredragning derefter af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 9, angående tullbevillningen, blefvo punkterna 1, 2 och 4 bifallna och punkten 3 lagd till handlingarne.

§ 10.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 39), i anledning af väckt fråga om ändring i folkskolelärares tjensteårsberäkning för erhållande af pension.

§ 11.

Efter skedd föredragning af Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring eller förklaring af eller tillägg till 15, 16 och 18 §§ Riksdagsordningen, blef Utskottets deri gjorda hemställan af Kammaren bifallen.

§ 12.

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret.

Till afgörande företogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 70, angående reglering af förvaltningsbestyren och tjenstegöromålen inom Riksgäldskontoret samt aflöningsstat för Riksgäldskontorets tjenstemän och vaktbetjening.

I *punkten 1* hade Utskottet hemstält:

att Riksdagen måtte definitivt fastställa nedan intagna aflöningsstat för Riksgäldskontorets tjenstemän och vaktbetjening, att gälla från innevarande riksdags slut:

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Summa.	
En sekreterare, som tillika är ombudsman	4,400	—	*) 1,600	—	6,000	—
En kassör	4,400	—	1,600	—	6,000	—
En kamererare	4,000	—	1,600	—	5,600	—
En revisor	2,500	—	800	—	3,300	—
En kassabokhållare	2,000	—	800	—	2,800	—
En lånebokhållare	2,000	—	800	—	2,800	—
En registrator och kanslist	1,500	—	900	—	2,400	—
En kammarskrifvare	1,500	—	600	—	2,100	—
En förste vaktmästare	700	—	100	—	800	—
En vaktmästare	600	—	100	—	700	—
En vaktmästare	600	—	100	—	700	—
En vaktmästare	600	—	100	—	700	—
Summa Kronor	24,800	—	9,100	—	33,900	—

*) Så länge sekreteraren innehar fri bostad, utgå tjenstgöringspenningarne endast med 600 kronor; dock så att, vid afdrag i följd tjenstledighet, detsamma, med tillämpning af de för sådant fall gifna bestämmelser, sker för hela beloppet af tjenstgöringspenningarne från aflöningsbeloppet i dess helhet.

Tillägg: För revisorn, bokhållarne registratorn och kanslisten samt kammarskrifvaren kan, då de icke innehafva annan tjenstebefattning, lönen efter fem års tjenstgöring inom graden förhöjas med . . . . . kronor 500: —
samt för revisorn och bokhållarne, efter tio års tjenstgöring inom graden med ytterligare . . . „ 500: —

För vaktbetjeningen kan aflöningen efter fem års ordinarie tjenst och derunder ådagalagdt välförhållande höjas, lönen med . . . . . kronor 100: —
och tjenstgöringspenningarne med . . . . . „ 100: —

Vaktbetjeningen åtnjuter fri bostad med nödig vedbrand. Skulle denna förmån komma att för vaktmästarne eller någon af dem upphöra, äro de berättigade att i stället såsom tjenstgöringspenningar uppbära 200 kronor hvar.

Rörande detta förslag anförde

Herr Liss Olof Larsson, hvilken inom Utskottet reserverat sig mot förevarande utlåtande: Jag har inom Stats-Utskottet reserverat mig emot antagandet af den här föreliggande aflöningsstaten, och detta af den anledning, att den nu uppgjorda staten icke står i öfverensstämmelse med någon annan, vare sig af denna eller föregående Riksdagar godkänd aflöningsstat. Jag hade nemligen föreställt mig, att när man uppgjorde ny stat för Riksgälds-

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

kontorets tjenstemän och vaktbetjening, borde den allra närmaste hänsyn tagas till motsvarande förhållanden inom Riksbanken, som ju också är Riksdagens embetsverk. I den här föreliggande staten förkommer t. ex. bland annat aflöningsförmåner för en sekreterare. Nu hade väl konseqvensen fordrat, att man icke satt denne tjensteman i bättre ställning än den motsvarande tjensteman inom Riksbanken eger. I sistnämnda verk erhåller emellertid sekreteraren vid sitt tillträde till befattningen endast 4,000 kronor i lön samt 1,200 kronor i tjenstgöringspenningar, och efter fem års förlopp höjes lönen för honom till 4,500 kronor samt tjenstgöringspeningarne till 1,500 kronor, alltså tillsammans 6,000 kronor. Sekreteraren i Riksgäldskontoret skulle deremot, enligt den nya staten genast vid tjenstens tillträdande erhålla 4,400 kronor i lön och 1,600 kronor i tjenstgöringspenningar, alltså genast 6,000 kronor, hvilket belopp sekreteraren i Riksbanken undfår först efter fem års tjenstgöring. Om man anser sekreterarebefattningen i Riksgäldskontoret vara vigtigare än den i Riksbanken, efter som man vill bereda den förras innehafvare bättre löneförmåner, vet jag icke, hvarför man ej velat bereda sekreteraren i Riksgäldskontoret samma pensionsrätt som Bankosekreteraren. Då man vet, att pensionen blir lika med den fasta lönen, skulle nemligen Bankosekreteraren få 100 kronor större pension än Sekreteraren i Riksgäldskontoret. Jag som anser, att båda desse tjenstemän bör vara likställiga i löneförmåner, anser ock att de böra hafva samma pensionsrätt, och i det fallet vill jag således gå längre än Utskottet. Gå vi vidare igenom aflöningsstaten, finna vi samma olikhet med afseende å kassörs- och kamererarebefattningarne inom de båda verken. Vid alla de nu uppräknade befattningarne har man helt och hållet frångått den vid löneregleringar hittills iakttagna principen om ålderstillägg för tjenstemän först efter vissa år, ty i Riksgäldskontoret har man *genast* hoppat upp till den högsta lönen.

I fråga om bokhållarne, har man följt samma princip, som vid löneregleringen för denna tjenstegrad inom Riksbanken gjorde sig gällande. Nu svarar man väl här, lika som inom Utskottet och på afdelningen, att nemligen tjenstebefattningarne i Riksgäldskontoret äro vigtigare än dem i Riksbanken och Statskontoret.

För min del kan jag icke gilla detta, och jag hoppas att här icke få höra upprepas, att sekreteraren i Riksgäldskontoret äfven är verkets ombudsman. Och om man ovilkorligen vill anse, att sekreteraren i Riksgäldskontoret har ett mera vigtigt kall än t. ex. sekreteraren i Riksbanken, förefaller det mig högst besynnerligt, att man föreslagit pensionsvilkoren för den förre sämre än för den senare.

Gå vi att betrakta den föreslagna lönestaten för kanslisten och kammarskrifvaren, så finna vi, att man äfven ansett dessa innehafva vigtigare poster än motsvarande tjenstemän i andra embetsverk, och dock finnes hvarken uti fullmägtiges skrifvelse eller i Utskottets motivering något, som gifver anledning till att antaga detta. Emellertid har man föreslagit, att gifva kammar-

skrifvaren 1,500 kronor i lön och 600 kronor i tjenstgöringspenningar samt att han redan vid tjenstens tillträdande skulle komma i åtnjutande af dessa löneförmåner. Dock kan väl ingen vilja påstå, att kammarskrifvaren i Riksgäldskontoret har en mera maktpåliggande befattning än motsvarande tjenstemän i Riksbanken, hvilka först efter 5 års förlopp komma i en lika god ställning, som den förre redan vid tillträdet af tjensten.

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. Forts.)

Hvad beträffar vaktmästarnes löneförmåner, äro äfven dessa bestämda olika mot de löneförmåner, som tillkomma dem, som innehafva motsvarande befattning inom andra verk. Enligt förslaget skulle vaktmästarne i Riksgäldskontoret erhålla: förste vaktmästaren 700 och de andra 600 kronor i lön och 100 kronor i tjenstgöringspenningar, hvarförutom lönen efter 5 års förlopp skulle kunna ökas med 100 kronor och tjenstgöringspenningarne med lika belopp. Derutinnan äro de i det närmaste likställda med vaktmästarne uti andra embetsverk, men det är att observera, att alla vaktmästarne i Riksgäldskontoret hafva, utom dessa kontanta löneförmåner, fri bostad och vedbrand, hvilket väl torde kunna beräknas till åtminstone några hundra kronors värde. Desse vaktmästare komma således derigenom i bättre ställning än de vaktmästare, för hvilka vi redan fastställt aflöningsstaten.

Det är naturligt, att jag icke kunnat gilla en lönestat, vid hvars uppställande man icke tagit hänsyn till de principer, som förut gjort sig gällande, då det varit fråga om att fastställa lönestater för andra verk, och det skulle mycket väl kunna hända, att, om vi antage det nu föreliggande förslaget, tjenstemännen i statens verk snart skola ingå till Kongl. Maj:t, äfvensom tjenstemännen i Riksbanken till fullmägtige och, under åberopande att tjenstemännen i Riksgäldskontoret fått bättre löneförmåner sig tilldelade, anhålla att få sina löner ökade. Och jag kan icke finna något skäl, hvarföre Kongl. Maj:t eller fullmägtige skulle tillbakavisa en sådan anhållan, lika litet, som jag kan föreställa mig att, när denna anhållan blir underställd Riksdagens pröfning, Riksdagen skall kunna finna någon giltig anledning att afslå densamma.

För min del fruktar jag således, att sådana framställningar skola göras till Riksdagen från andra håll om vi fastställa denna lönestat, och då jag icke hittills hört något missnöje uttalas öfver de löner, som äro gällande för tjenstemännen i Riksbanken och ej heller kan förmoda att vi hafva att förvänta att något missnöje skall uttalas öfver de löneregleringar man nyss gjort i Hofrätterna och Statskontoret, har jag icke velat uppföra dessa löner för tjenstemännen i Riksgäldskontoret på ordinarie stat, utan jag anser att man borde såsom i fjor godkänna staten på samma vilkor, d. v. s. att man uppför lönerna på extra stat. Då framlemnade Herrar Fullmägtige också en stat för att af Riksdagen godkännas, men Riksdagen gaf till svar att den icke ville då genast fastställa densamma, men att denna stat likväl skulle få tillämpas under ett år, för att man först skulle kunna få se, huruvida icke några indragningar å densamma skulle kunna göras. Man sade i fjor att

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

det var alldeles nödvändigt att hafva en lånekommissarie- och en kammarskrifvaretjenst till, hvilka tjenster man derföre uppfört å staten, men i år hafva samma Fullmäktige sagt att dessa tjenster äro obehöflige och derför uteslutit dem och måhända skulle det äfven i år leda till ett sådant godt resultat, om vi nu endast uppföra de föreslagna lönerna för Riksgäldskontorets tjenstemän på extra stat.

Jag vill icke nu göra något yrkande förr än jag fått höra huruvida jag har att påräkna något understöd inom Kammaren, men jag har likväl velat uttala min åsigt härom, viss på att Riksdagen, om den nu bifaller denna lönestat, skall få skäl att ångra detta till följd af de framställningar om likställighet, som från andra håll skola komma att göras.

Herr *Ola Månsson* instämnde med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Hæggström: Då den siste ärade talaren icke gjorde något yrkande, så kunde det kanske vara öfverflödigt att ingå i något svaromål på hans anmärkningar, helst som han ensam af Stats-Utskottets tjugufyra ledamöter reserverat sig mot Utskottets beslut att godkänna det förslag till lönestat, som blifvit af fullmäktige framställdt. Men som han likväl gjort några anmärkningar, som vid första påseende kunna synas vara befogade, så vill jag upptaga ett par af dem till besvarande.

Han sade först i afseende på sekreteraren i Riksgäldskontoret, att han ansåg det vara märkvärdigt, att denne skulle genast vid tjenstens tillträdande få större löneförmåner, än sekreteraren i Riksbanken, men ändock komma i sämre ställning än sekreteraren i Riksbanken vid afskedstagandet, derigenom att, då pensionen skulle blifva lika stor som den fasta lönen, den förre skulle i sådant afseende erhålla endast 4,400 kronor, men den senare 4,500 kronor. Jag skall icke upprepa hvad fullmäktige i Riksgäldskontoret samt Utskottet anfört derom, att sekreteraren i Riksgäldskontoret jemväl är ombudsman i nämnda verk, emedan det ser ut, som om den värde talaren icke ville att man skulle nämna något derom, men jag vill återkalla i minnet, hvad herrarne allesamman torde känna, att i den stat, som vid 1865 och 1866 årens riksdag fastställdes, fans det i 4:de eller högsta lönegraden 4 tjenstemän, nemligen sekreteraren hos fullmäktige samt tre kommissarier. Då nu fullmäktige hade att utföra en omreglering af lönerna m. m. inom Riksgäldskontoret, så funno fullmäktige att af 17 tjenstemän kunde ej mindre än nio indragas, så att blott åtta blefve qvar. Det var då klart att för göromålens uppehållande det var nödigt att, sedan en så stor indragning egt rum, se till att de återstående tjenstemännen fingo en mot hvars och ens göromål svarande aflöning, och man beslöt då att föreslå det sekreteraren skulle få samma ordinarie lön, som förut enligt stat utgått till honom och kommissarierna i Riksgäldskontoret, hvilka hade 4,400 kronor i lön utom tjenstgöringspenningar. Då den notarie, som förut biträdt sekreteraren, blifvit indragen, och se-

kreterarens göromål derigenom ökats, kan det då vara skäl att nedsätta sekreterarens lön från förut utgående 4,400 till 4,000, som den värde talaren påyrkat?

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

Samme talare klandrade äfven den aflöning, som blifvit föreslagen för kassören i Riksgäldskontoret och förmenade att denne icke bort hafva större lön än motsvarande tjensteman i Riksbanken; men man bör härvid taga i betraktande den exceptionela ställning, som denne tjensteman innehar och som bestrider samtliga de göromål som förr besörjts af kassakommissarien och dessutom har ett betydligt ansvar om såväl kontanta medel som värdepapper, hvarföre han närmast kan jemföras med kommissarierne i Riksbanken.

Det hjelper i alla fall icke mycket att strida med den ärade reservanten, ty han går sin egen väg, utan att stort bry sig om någon annans åsigt.

Den ärade reservanten talade äfven om vaktmästarnes löner och ansåg att de hade alltför stora lönevilkor. Enligt den aflöningsstat, som fastställdes vid 1865 och 1866 årens riksdag bestämdes vaktmästarnes lönevilkor till 650 riksdaler och nu äro de bestämda till 700 kronor, således på tio år en förhöjning af allenast 50 kronor, hvilket väl icke lärer få anses såsom någon alltför stor förhöjning. Visserligen är det sant, att efter tio års tjenstgöring kunna de få förhöjning på lönen och tjenstgöringspenningarne, men dervid har man följt Riksbankens exempel. Hade detta icke funnits, så hade denna förhöjning efter tio års tjenstgöring sannolikt icke kommit i fråga.

Emellertid vill jag nu icke upptaga Kammarens tid med något vidare yttrande i ämnet, utan får vördsamt anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Ehuru jag fullkomligt inser, att den ärade Kammaren nu icke är i den sinnesstämning, att den vill höra något vidare yttras i föreliggande fråga, anhåller jag dock att i några få ord få till protokollet afgifva ett slags reservation mot förevarande förslag till lönestat för tjenstemännen i Riksgäldskontoret. Det har förefallit mig icke rätt förklarligt, att Stats-Utskottet ansett sig kunna tillstyrka ett förslag, som i så väsentlig mån skiljer sig från de grunder, som följts dels vid konstruktionen, om jag så får uttrycka mig, af tjenstemannapersonalen inom Riksbanken, och dels vid den hittills skedda regleringen af lönerna inom statens verk.

I den nu framlagda lönestaten finner man nästan lika många aflöningsgrader som antalet tjenstemän, då knappt tvenne af dessa finnas inom samma aflöningsgrad. Tjenstemännen äro nemligen till antalet åtta och lönegraderna äro sex; och lägger jag då till dessa senare den särskilda löneförmån af boställsrum, som tillkommer sekreteraren, blir det i sjelfva verket sju lönegrader på verkets åtta tjenstemän. Herrarne torde finna, att det måste erfordras en ovanligt fin och skarp blick för att uppdraga skilnaden mellan dessa grader eller för att bland detta ringa antal tjen-

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

stemän rättvisligen komma till så stor skiljaktighet i fråga om den dem för deras göromål tillkommande lön, och jag vågar antaga, att det kunde blifva ganska svårt för det ärade Stats-Utskottet likasom ock för Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret, om de skulle försättas i nödvändighet att lemna en närmare redogörelse för de härutinnan följda grunder, ehvad man afser löneförmånerna i det hela eller deras fördelande i lön, tjenstgöringspenningar och ålderstillägg, eller slutligen vilkoren för deras åtnjutande.

Det är ännu en annan omständighet, som förefallit mig besynnerlig. Vi hafva nyss genom Kamrarnes samfälda votering fastställt ny lönestat för Statskontoret, uti hvilken lönegraderna inskränkts till trenne, och der man funnit med statens fördel öfverensstämmande att förlägga den större delen af arbetsstyrkan, eller två tredjedelar af hela antalet tjenstemän, till första lönegraden. I fråga om uppgörande af förevarande stat har man gått helt annorlunda till väga, ty under det man i Statskontoret förlagt tolf af verkets sjutton tjenstemän eller tolf af sexton, om jag undantager chefen, till lägsta lönegraden, så har man i den nu föreslagna lönestaten för Riksgäldskontoret upptagit endast en tjensteman i denna grad.

Den ärade talare, som nyss hade ordet, har redan omförmält och framhållit förhållandet i berörda afseende med Riksbankens tjenstemän och dervid gått så i detalj, att jag i fråga derom icke har något att tillägga; men Stats-Utskottet har förmodligen icke ansett det vara i någon mån följdrigtigt att efter en sådan grund och i enlighet med de grundsatser Utskottet förut i likartade fall omfattat nu upprätta staten för Riksgäldskontoret.

Jag kan icke heller underlåta att fästa uppmärksamheten på hurusom Riksdagen vid flera föregående tillfällen eller tid efter annan särskildt beslutit, att en stor del göromål skulle öfverflyttas till Statskontoret från Riksgäldskontoret, och detta har för mig inneburit en temligen tydlig antydan om, att man icke ansåg den dag långt aflägsen, då Riksgäldskontoret såsom särskildt verk skulle upphöra att finnas till. Genom fastställande af en ny lönestat för Riksgäldskontoret torde dock den dagen antagas vara för längre tid aflägsnad. Det må nu villigt medgifvas, att tankarne i förevarande fall kunna vara delade, men jag tillåter mig likväl anmärka berörda förhållande, som så väsentligt skiljer sig från det förfaringssätt, man ansett sig böra iakttaga, då fråga uppstått om indragning af eller förändrade organisationsgrunder för något statens embetsverk; och ehuru liten utsigt jag än har att för en sådan framställning vinna någon framgång, vill jag dock instämma uti det yrkande, Herr Liss Olof Larsson nyss vilkorligt afgaf, eller att ifrågavarande aflöningsstat skulle beviljas på extra stat. Han yttrade nemligen, att han skulle framställa ett sådant yrkande under förutsättning af, att hans mening inom Kammaren vunne något understöd, och för min del vill jag åtminstone lemna honom detta.

Herr Liss Olof Larsson: Det är med anledning af det yttrande, som Herr Hæggström nyss hade, som jag begärde ordet. Han begagnade ett mycket beqvämt sätt att vederlägga en motståndare, i det han bland annat sade, att jag går min egen väg etc. och att det derför icke var värdt att fästa sig vid de skäl jag framstält emot förslaget. Han har äfven yttrat, att jag skulle vara den ende bland Stats-Utskottets alla ledamöter, som hade en från Utskottets åsigt afvikande mening. Jag får då upplysa, att, fastän det icke synes af betänkandet, så funnos dock flera af Utskottets ledamöter, som delade den åsigt, som jag nyss uttalade.

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

Han sade äfven att det såge ut, som om jag icke läst igenom fullmäktiges förslag och de skäl som der anförts; men det borde vara klart, att jag gjort detta, ty annars hade jag väl icke kunnat uppträda mot och söka vederlägga detsamma, så att deri ligger ej något skäl till vederläggning af mina uppgifter.

Samme talare yttrade sig äfven om sekreteraren i Riksgäldskontoret och sade att denne hade en vigtigare befattning än sekreteraren i Riksbanken, enär han jemväl vore ombudsman. Då man nu likväl erinrar sig att sekreteraren i Riksgäldskontoret har 100 kronor mindre i pension än sekreteraren i Riksbanken, så är det ett bra eget sätt att gå till väga att göra den fasta aflöningen och följaktligen äfven pensionen för den, som har en tjenst med de vigtigaste göromålen, mindre än för den, som har de mindre vigtiga göromålen, då man likväl i allmänhet anser att pensionen bör vara en belöning för lång tjenstgöring i ett vigtigt värf. Vi behöfva således icke tvista om sekreteraren, då jag i viss mån vill gifva honom större förmån, än hvad Utskottet och den talaren vill gifva.

Vidare talade han om att kassören i Riksgäldskontoret skulle, i afseende på såväl löneförmåner som göromål, vara likställd med en kommissarie i Riksbanken. För att jemföra dessa båda befattningar måste man tänka på hvad de begge tjensterna hafva till sysselsättning, och om man vet det, så kan man icke jemföra en kommissarie med en kassör; mera likhet finner man, om man jemför denne kassör med kassörer i banken.

Han hoppade visligen öfver kamereraren i Riksgäldskontoret och nämnde icke att denne har lika stor lön vid tillträdet af sin befattning som en kamererare i Riksbanken får först efter 10 års tjenstgöring, d. v. s. 4,000 kronor i lön förutom tjenstgöringspenningar, som för kamereraren i Riksbanken utgöra blott 1,000 kronor, då deremot kamereraren i Riksgäldskontoret har 1,600 kronor, således en betydlig förmån framför en likaställd tjensteman i Riksbanken.

Nu skulle man väl kunna tro att, när vissa tjenstemän i Riksgäldskontoret äro bättre aflönade än motsvarande tjenstemän i Riksbanken, desse tjenstemän i Riksgäldskontoret hafva mera trägna och ansträngande göromål än tjenstemännen i Riksbanken, ty man måste väl förutsätta att hvarje löneregleringen går ut på

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

att ställa så, att hvarje tjensteman får fullt upp med arbete på samma gång som man aflönar dem i förhållande till deras arbete, så att de må kunna hafva en anständig bergning. Således skulle man kunna draga den slutsats af nu ifrågasatta löneregleringen, att Riksgäldskontorets tjenstemän i förhållande till Riksbankens äro öfverhopade med göromål och derför böra hafva högre lön. Men så kan väl dock icke vara förhållandet åtminstone med sekreterarne i nämnda båda verk, ty under det sekreteraren i Riksbanken — jag medgifver det — hinner att derjemte sköta sekreteriatet i Banko-Utskottet, hinner sekreteraren i Riksgäldskontoret ej blott att sköta sekreteraregöromålen, utan äfven att vara ombudsman vid nämnda verk, samt att derjemte sköta sekreterarebefattningen å Riksgäldsafdelningen inom Stats-Utskottet och, ehuru göromålen vid afdelningen äro ganska trägna, har han likväl under riksdagarne kunnat på samma gång på ett utmärkt sätt sköta nämnda befattningar. Hvad kamereraren beträffar, så skulle han få högst betydliga löneinkomster i förhållande till alla andra kamererare, hvilkas löner vi hafva reglerat. Hans lön och tjenstgöringspenningar skulle nemligen sammanlagdt uppgå till 5,600 kronor, och det oaktadt icke heller han har några så öfveransträngande göromål. Denna tjenst är nemligen icke värre än att dess nuvarande innehafvare, såsom vi veta, icke blott sköter värdskapet för Riksdagens hus, hvarigenom han förvärfvar sig den icke obetydliga förmånen af fri bostad och vedbrand, utan dessutom innehar en tjenst i sparbanken, som gifver 3,000 kronor i årlig inkomst. En sparbank är icke någon inrättning för sinekurer, hvadan han äfven der torde få arbeta för sina 3,000 kronor, och allt detta synes mig ådagalägga, att denna kamereraretjenst icke är så öfveransträngande, att för densammas skötande bör gifvas högre aflöning än för motsvarande tjenstebefattningar i andra verk.

Talaren hoppade derefter utan någon förklaring förbi kammarskrifvarne, oaktadt mig synes, det vi mycket väl behöft erhålla någon underrättelse, hvarför dessa tjenstemän skola erhålla högre aflöning än deras vederlikar annorstädes. Han yttrade vidare rörande vaktmästarne, att desse, derför att de förut blott haft 650 kronor i lön, nu borde erhålla 50 kronors förhöjning, utan att någon annan orsak dertill af honom angafs, än att Riksbankens vaktmästare erhållit en dylik förhöjning, fördelad i lön och tjenstgöringspenningar. I fråga om vaktmästarnes löneförmåner glömde han likväl säga, att hvarken vaktmästarne i Riksbanken eller i allmänhet hafva fri bostad och vedbrand, en förmån som framför de fleste andra tillkommer Riksgäldskontorets vaktmästare. Af allt detta torde tydligen framgå att, vill han vederlägga mig, får han använda mera talande och bättre skäl än dem han redan anfört.

Till sist får jag nu yrka, att Kammaren måtte för sin del besluta att uppföra denna aflöningsstat för Riksgäldskontorets tjenstemän och vaktbetjening på extra stat, att gälla intill dess nytt reglemente af nästa Riksdag blifver fastställdt.

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

Herr Peter Olsson: Då jag tror, att man vid bedömandet af föreliggande fråga måhända icke sett saken, sådan den verkligen förhåller sig, anhåller jag att få något närmare redogöra för behandlingen af denna lönestat inom afdelningen. Der gjordes alla här ånyo upprepade anmärkningar mot den föreslagna lönestaten, och dessa anmärkningar remitterades till riksgäldsfullmäktige, på det att de måtte sättas i tillfälle att taga kännedom om desamma och försöka att göra någon ändring i det förslag, som fullmäktige förut afgifvit. Fullmägtige svarade härå på det sätt betänkandet utvisar, ett sätt som icke torde kunna förnekas vara fullt tillfredsställande. I detta svar framhölls nemligen, såsom herrarne behagade finna, de olikheter som förefinnas mellan göromålen i Riksgäldskontoret å ena sidan samt dels Statskontoret och dels hufvudsakligen Riksbanken å andra sidan. Ty om man ser på de olika lönebeloppen, finner man icke blott olikhet uti detta afseende, utan sådana förändrade förhållanden i Riksgäldskontoret, jemfördt med Riksbanken, att lönebeloppen i dessa verk nödvändigt måste vara olika. Den ärade representanten från Dalarne har visserligen sagt, att han icke vill höra talas om, att sekreteraren i Riksgäldskontoret tillika är ombudsman; men då han anförde, att sekreteraren i Riksbanken har lägre lön, än motsvarande embetsman i Riksgäldskontoret, torde väl ändock den omständigheten få tagas i betraktande, att sekreteraren i Riksgäldskontoret jemväl är ombudsman. Vill man fästa afseende vid de qvalifikationer, som en ombudsman behöfver ega för att kunna sköta sina åligganden i denna egenskap, torde detta ganska tydligt gifva vid handen, att hos honom måste förutsättas kunskaper vida öfverstigande dem som erfordras för en sekreterare. Om man för öfrigt sammanslår ombudsmanna-arfvodet i Riksbanken med sekreterarens aflöning, finner man, att aflöningen för båda dessa platser i Riksbanken uppgår till betydligt högre belopp än aflöningen för denne sekreterare i Riksgäldskontoret, som der sköter båda dessa befattningar. På samma sätt förhåller sig äfven med kassören och kamreraren i Riksgäldskontoret, att de hafva särskilda göromål, som icke förefinnas i Riksbanken, och som derföre betinga en olikhet i aflöningen. På detta sätt kan man genomgå nästan hvarje särskild post i Riksgäldskontorets lönestat, och man skall dervid finna dessa olikheter vara sådana, att några befogade anmärkningar deremot svårligen torde kunna framställas.

Det nämndes vidare, att vaktmästarne åtnjuta fri bostad i Riksgäldskontorets hus. Detta är visserligen sant, men man bör dervid icke heller förtiga, att den ena af dessa vaktmästare tillika är husdräng och således egnar tillsyn till Riksgäldskontorets hus; någon måste naturligen göra detta, och om man vill uppdraga detta åliggande åt någon annan, låter det tör hända icke göra sig för billigare pris än mot fri bostad. Nu få vaktmästarne för denna bostad 100 kronor afdrag å sin lön, hvarförutom fullmäktige förbehållit sig att, när de vilja, indraga bostaden och då öka aflöningen med 100 kronor.

Derjemte torde ännu en omständighet böra tagas i betraktande,

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

då man undersöker beskaffenheten af denna lönestat, den omständigheten nemligen, att Riksgäldskontorets fullmäktige äro Riksdagens förtroendemän, hvartill kommer, att man flera år å rad sökt åstadkomma förenkling i förvaltningen och besparing i Riksgäldskontorets lönestat. Detta har, såsom herrarne finna af betänkandet, lyckats derigenom, att man nedsatt antalet tjenstemän ganska betydligt och i följd deraf kunnat framlägga en lönestat, slutande på vida lägre belopp, än något föregående år, särskildt vid sistlidne riksdag, då denna stat bestämdes på extra stat. Sedan dess hafva fullmäktige med fullkomlig enighet sins emellan föreslagit en nedsättning i tjenstemännens antal. Förut har nemligen vid det förslag, som i detta ämne afgifvits, alltid reservationer varit fogade, men vid denna lönestats framläggande hafva alla fullmäktige inom Riksgäldskontoret varit ense. Då nu dessa fullmäktige äro Riksdagens förtroendemän, då de vidare måste bära ansvaret för förvaltningen af Riksgäldskontorets angelägenheter och, såsom förut blifvit nämndt, hafva så vigtiga uppdrag, att de, för att rätt kunna sköta dem, måste vara fullkomligt förvissade om att de, äfven med afseende på sjelfva administrationen inom Riksgäldskontoret, åtnjuta Riksdagens förtroende, så skulle jag vilja fråga, om det verkligen vore välbetänkt, att man, sedan dessa inskränkningar blifvit gjorda, och sedan man efter min uppfattning erhållit en tillfredsställande förklaring i afseende på lönebeloppens olikhet med dem i Riksbanken, fortfarande satte denna stat på extra stat. Finner man något nöje uti att vid hvarje riksdag göra dessa tjenstemän och deras aflöning till föremål för diskussion, så kan detta förfarande hafva något skäl för sig, men vill man hafva frågan afgjord och begära, att riksgäldsfullmäktige skola handhafva ärendena på ett fullt tillfredsställande sätt, så att de kunna bära ansvaret för administrationen inom Riksgäldskontoret, tror jag, att det kanske vore bättre, om man visade dem förtroende och fastställde den lönestat som de nu framlagt.

Den ärade talaren på stockholmsbänken fann denna lönestat alldeles otillfredsställande och samme ärade talare har förut icke heller funnit Statskontorets lönestat tillfredsställande, således har Stats-Utskottet icke lyckats vara honom till belåtenhet hvarken i fråga om Statskontorets eller i fråga om Riksgäldskontorets lönestat. Emellertid kan jag ej i denna omständighet se något skäl att afslå hvad Utskottet föreslagit, ty jag tror, att Utskottet såväl i det ena som andra afseendet sökt utreda saken på bästa sätt. Under sådana omständigheter, och då jag icke tror det vara skäl att ingå i diskussion om de särskilda lönebeloppen, utan att man måste taga i öfvervägande de olika förhållanden som förefinnas inom de olika verken, kan jag för min del icke annat än anse, att Stats-Utskottets förslag förtjenar denna Kammares bifall, hvarför jag äfven tager mig friheten hemställa om ett sådant bifall.

Häruti förenade sig Herr *Svensén.*

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

Herr Hæggström: Efter det utförliga försvar för Stats-Utskottets utlåtande, som den siste ärade talaren afgifvit, skulle det kunna vara öfverflödigt att vidare taga till ordet, men jag vill endast berigtiga ett par uppgifter, som den ärade dalarepresentanten haft. Han yttrade, att jag skulle hafva sagt, att sekreteraren i Riksgäldskontoret innehade en vigtigare befattning än sekreteraren i Riksbanken. Något sådant har jag aldrig sagt, utan endast talat om de ökade göromål sekreteraren i Riksgäldskontoret genom omregleringen fått sig åladga och att vid sådant förhållande det vore obilligt gifva honom mindre lön än företrädaren med lindrigare göromål haft.

Hvad jag förra gången yttrade om att reservanten gått sin egen väg i denna som andra frågor anser jag befogadt, ty de skäl, fullmäktige anfört, och som Utskottet jemväl relaterat, hafva af 23 ledamöter af Stats-Utskottet blifvit godkända, men den 24:de har icke kunnat finna dem giltiga. Då det således icke lyckats fullmäktige en corps att öfvertyga honom, lärer det icke löna mödan, att jag ensam här står och byter ord med honom i denna sak.

Hvad kamreraren beträffar, har han andra och flera göromål än motsvarande embetsman i Riksbanken, som der lyder under en kommissarie. På eget ansvar verkställer han bokföringen och delar med kassören ansvaret för vården om kontorets alla värdepapper, och en tjensteman med sådant ansvar bör väl vara någorlunda ordentligt aflönad.

Herr Sjöberg var mycket missbelåten med Utskottets förslag, och den siste talaren erinrade, att det är mycket svårt att göra Herr Sjöberg till viljes. Han frågade hvad som berättigade till att hafva 6, 7 olika lönegrader, då det blott finnes 8 tjenstemän. Men just detta fåtal af tjenstemän och fördelningen af arbetet dem emellan är det som gör att aflöningen noggrant måste rätta sig efter deras göromål; och fullmäktige hade trott, att de gifvit skäl för detta tillvägagående just genom tjenstgöringsordningen, som finnes i betänkandet intagen. Den som behagar genomgå denna ordning och se hvilka göromål de olika tjenstemännen hafva, tror jag måste komma till samma uppfattning som fullmäktige haft, nemligen att de varit tvungna att med afseende på de olika göromålen göra denna skilnad mellan lönebeloppen.

Då i Riksbanken finnes, om jag minnes rätt, 50 tjenstemän, men i Riksgäldskontoret enligt nu föreslagna stat endast 8, så är ju klart att utsigten till befordran är långt större i Riksbanken än i Riksgäldskontoret, hvarföre äfven det må vara berättigadt att för den ende kammarskrifvare som finnes i Riksgäldskontoret föreslå något bättre vilkor än för motsvarande tjenst i Riksbanken, der utsigten till befordran är, som jag påpekat, långt större.

Genom det fåtal tjenstemän, som i Riksgäldskontoret finnes, måste ofta nog kammarskrifvaren på förordnande upprätthålla mera maktpåliggande tjenster inom verket, och det kan då icke vara likgiltigt om man antager till kammarskrifvare den förstkommande eller den som anmäler sig för bästa priset.

Då fullmäktige inskränkt tjenstemännens antal till det minsta

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

möjliga med hänsyn till icke allenast ärendenas gilla gång, utan äfven med bibehållande af nödiga kontroller, så är deraf en gifven följd, att man måste åt dessa tjenstemän anslå en i förhållande till de genom förenämnda åtgärd ökade göromålen tillräcklig aflöning. Att nu vilja sätta dessa tjenstemän på extra stat vore i min tanke mindre välbetänkt. Tro herrarne väl att det är en så rolig sak att under sådana förhållanden anskaffa lämpliga tjenstemän? Vi hafva för närvarande tvenne tjenster lediga, och det torde ej blifva lätt att med de nu föreslagna lönerna få dessa tjenster besatta med lämpliga personer. Sättes nu lönerna ytterligare på extra stat, blir svårigheten att få fullt lämpliga personer än större. Man må väl ej undra om dugligt folk drar sig för att söka tjenster i ett verk, der de icke hafva någon säkerhet för sin framtida utkomst eller befordran, så länge ingen reglerad och beständig lönestat finnes.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag och skall ej vidare tvista med reservanten, som gerna för mig må taga ordet om igen.

Herr Talmannen, nu återkommen, lemnade derefter ordet till

Herr Liss Olof Larsson, som yttrade: Jag har ånyo begärt ordet hufvudsakligen för att närmare formulera mitt yrkande. Men jag kan dock icke underlåta att jemväl yttra ett par ord med anledning af den siste talarens anförande. Han påstod nemligen, att man borde gifva kammarskrifvaren i Riksgäldskontoret stor lön, på det man måtte vara säker om att få en duglig man till tjenstens skötande. Af detta yttrande kommer jag till den slutsatsen, att eftersom det för motsvarande tjenstegrad i Riksbanken fastställda lönebelopp är lägre än det för Riksgäldskontoret föreslagna, meningen är att Riksbanken skulle få hålla till godo med bara skräpet eller åtminstone med sämre tjenstemän än Riksgäldskontoret. Det tror jag dock icke har varit meningen när man fastställde lönestaten för Riksbankens tjenstemän.

Dessutom vill jag erinra den ärade talaren derom, att under det för inträde i båda dessa verk fordras intet annat kunskapsprof än aflagd student- eller maturitetsexamen, äro deremot fordringarne för inträde i åtskilliga andra embetsverk långt större, hvarföre jag anser att man har inga skäl att ställa lönerna högre för nu ifrågavarande tjenstemän än man bestämt för andra.

Jag ber nu att på följande sätt få formulera mitt yrkande, nemligen: "Att Kammaren ville bifalla Utskottets hemställan med den ändring, att ifrågavarande aflöningsstat uppföres på extra stat, och att åt fullmäktige uppdrages att till nästa Riksdag inkomma med förslag till lönestat för Riksgäldskontorets tjenstemän och vaktbetjening, i tillämpliga delar öfverensstämmande med den för Riksbankens tjenstemän och vaktbetjening gällande lönestat".

Och anhåller jag hos Herr Grefven och Talmannen om proposition å detta mitt yrkande.

Ang. ny aflöningsstat för Riksgäldskontoret. (Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Enligt de meningar, som derunder förekommit, framstälde Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick och dels på Herr Liss Olof Larssons yrkande samt förklarade sig hafva funnit den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs alltså, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemstält i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 70, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan med den af Herr Liss Olof Larsson föreslagna förändring.

Omröstningen utföll med 75 Ja mot 69 Nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna 2—4.

Blefvo jemväl bifallna.

§ 13.

Föredrogs och bifölls sammansatta Stats- och Banko-Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af Riksdagens år 1875 församlade revisorers framställning angående bestridandet af kostnaderna för statsrevisionerna.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 4, om införande i Riksdagsordningen af bestämmelser rörande sättet för slitande af tvister Kamrarne emellan i fråga om voteringspropositioner för de samfälda omröstningar, som anställas jemlikt 65 § Riksdagsordningen.

Detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 2 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Måndagen den 8 Maj.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad äfvensom protokollsutdrag rörande Kammarens i sammanträdet sistlidne lördag fattade beslut.

§ 2.

Upplästes ett så lydande sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr Kabinettskammarherren G. von Geijer är till följd af Luftrörs-catarrh urståndsatt att lemna sina rum intygar på embetsed
Stockholm den 6 Maj 1876.

C. Häggström,
Med. D:r.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 4, om införande i Riksdagsordningen af bestämmelser rörande sättet för slitande af tvister Kamrarne emellan i fråga om voteringspropositioner för de samfälda omröstningar, som anställas jemlikt 65 § Riksdagsordningen.

§ 4.

Förekom till behandling Stats-Utskottets memorial N:o 71, med förslag till de stadganden angående Riksgäldskontorets skulder och fordringar, som böra införas i det nya reglementet för detta verk.

Herr vice Talmannen Wijk, yttrade: Med afseende på föredragningen af detta betänkande tager jag mig friheten hemställa, att det dervid fogade förslag till reglemente för Riksgäldskontoret måtte paragrafvis föredragas, hvarje paragraf i dess helhet, och att paragrafernas innehåll icke måtte uppläsas, derest icke någon af Kammarens ledamöter sådant önskar.

Kammaren gillade det föredragningssätt, som herr vice Talmannen föreslagit; och blef, med iakttagande deraf, det memorialet bifogade förslag till reglementsstadganden nu genomgånget samt i sin helhet af Kammaren godkändt.

§ 5.

Vid föredragning dernäst af Bevillnings-utskottets Memorial N:o 10, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa delar af Utskottets betänkande N:o 3 och utlåtande N:o 6, angående stämpelpappersafgiften, godkände Kammaren de af Utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner.

I sammanhang härmed tillkännagaf Herr Talmannen, att gemensamma omröstningar, enligt nyssberörda voteringspropositioner, komme att anställas i sammanträdet nästa onsdag den 10 i denna månad.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 72, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändring i tiden för utbetalning af det till åstadkommande af jernvägsförbindelse emellan landskapet Dalsland och Smaalenenes amt i Norge beviljade anslag;

Samma Utskotts memorial N:o 73, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående vissa vilkor för åtnjutande af de utaf denna Riksdag beviljade låneunderstöd för enskilda jernvägsanläggningar; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 41), med anledning af Första Kammarens beslut i fråga om erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning m. m.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^1/_2$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.

Tisdagen den 9 Maj.

Kl. ½3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande Maj.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 72 och memorial N:o 73; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 41).

§ 3.

Anmäldes och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 80, angående Riksgäldskontorets upplåning under den närmare framtiden;

N:o 74, med förslag till några afdelningar i Riksgäldskontorets reglemente;

N:o 75, i anledning af erhållen återremiss å en punkt af Stats-Utskottets utlåtande N:o 54, angående ny lönestat för Statskontoret;

N:o 76, i anledning af erhållen återremiss å en punkt af Stats-Utskottets utlåtande N:o 55, angående ny lönestat för mynt- och kontrollverken;

N:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar; och

N:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar samt af flottans och lotsverkets gemenskap;

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 2, i anledning af väckt förslag om ändring i gällande stadgande rörande Justitie-ombudsmannens skyldighet att under svår sjukdom eller annat laga förfall till suppleanten afstå halfva lönen;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 39, i anledning af väckt förslag om dels upphäfvande af nämndemans frihet från skyldighet att utgöra håll- och reservskjuts och dels ersättning åt nämndeman af kommunens medel för ordinarie tjenstgöring;

Samma Utskotts betänkanden:

N:o 40, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 32, 1 punkten, om ändring i gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med hvad dertill hörer; och

N:o 41, i anledning af återremiss utaf Utskottets utlåtande N:o 23, om förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. Förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864; samt

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 10 (i samlingen n:o 42), i anledning af dels det utaf Första Kammaren fattade och af Andra Kammaren till Utskottet hänvisade beslut, angående förändrade bestämmelser i fråga om vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker, och dels erhållen återremiss af utlåtandet N:o 8, rörande herrar Engmans och Jan Magnussons motioner om ändring i lagstiftningen angående försäljning af vin m. m.

Dessa ärenden skulle sättas främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 4.

Föredrogos och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 28, om ändring i stadgandena rörande böters förvandling;

N:o 29, om upphäfvande i viss mån af den så kallade indigenatsrätten;

N:o 30, om vidtagande af åtgärder för utfärdande af en fullständig handelslagbok för Sverige;

N:o 31, med förslag till förordning angående pantsättning af jernväg, kanal eller annan dermed jemförlig anläggning;

N:o 32, rörande ändring i grunderna för utgörandet af församlingens bidrag till folkskoleundervisningens upprätthållande; och

N:o 33, om ändring i lagens stadganden rörande jäf mot domare.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^{3}/_{4}$3 e. m.

In fidem.
Gustaf Westdahl.